

LUOSTARISTA KÄSIN

Katolisen kirkon terminologian kääntäminen ja kehittäminen suomalaiselle
viittomakielelle

Minttu Kirsilä

Opinnäytetyö, kevät 2015

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Viittomakielen ja tulkkauksen koulutus

Tulkki (AMK)

TIIVISTELMÄ

Kirsilä, Minttu. Luostarista käsin – Katolisen kirkon terminologian kääntäminen ja kehittäminen suomalaiselle viittomakielelle. Kevät 2015, 78 s., 4 liitettä.
Diakonia-ammattikorkeakoulu, Viittomakielen ja tulkkauksen koulutus, tulkki (AMK)

Työn tarkoituksena oli parantaa katolisessa kirkossa tapahtuvaa tai katolista kirkkoa koskevan tulkkauksen laatua viittomaterminologian kehittämisen avulla. Katolisia termejä ei ole koskaan aikaisemmin käännetty suomalaiselle viittomakielelle. Katolisen viittomaterminologian kehittäminen auttaa tulkkeja vähentämään asiakkaille epäedullisia käännösratkaisuja. Viittomakielentulkit voivat hyödyntää työssään Suomen Caritas ry:n verkkosivuilla julkaistavaa viittomistoa sekä työssä esiteltyjä katolisen kirkon keskeisiä messukäytänteitä.

Opinnäytetyössäni tutkin katolisen kirkon kuurojentyön historiaa ja nykytilannetta kirkkoa koskevan kirjallisuuden ja artikkelien pohjalta. Historiaa tutkimalla löysin tietoa monastisista viittomakielistä, jota pääsin hyödyntämään myös itse käännöstyössä.

Käännöstyössäni käytin kymmentä eri käännösmenetelmää. Eniten termejä käänsin semantiikkaan ja ikonisuuteen perustuvilla käännösmenetelmillä. Käytin termejä kääntäessäni myös parafrasointia, lainasin termejä erilaisista viittomistoista, kuten evankelis-luterilaisen kirkon ja sisterssiläisen luostarin viittomista. Lisäksi käänsin suoraan osan termeistä joistakin puhutuista kielistä suomalaiselle viittomakielelle.

Viittomat ovat saatavilla opinnäytetyön DVD-osiosta, ja ne julkaistaan Suomen Caritas ry:n internetsivuilla.

Asiasanat: roomalaiskatolinen kirkko, terminologia, kääntäminen, viittomakieli

ABSTRACT

Kirsilä, Minttu

The Sign of the Cross – Translating and Developing the Catholic Church's Terminology into Finnish Sign Language.

78 p., 4 appendices. Language: Finnish. Spring 2015.

Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Sign Language and interpreting. Degree: Interpreter.

The aim of this thesis was to translate and develop the Catholic Church's terminology into Finnish Sign Language. The objective was to create an online dictionary on the web page of Finnish Caritas for those interpreters who interpret anything related to Catholic Church, such as catholic mass and any other catholic ceremonies. One of the main objectives was to provide better sign language interpretation for sign language users, especially in Catholic Church.

Besides new terminology, thesis works as an introduction of the catholic mass for interpreters. The history of the deaf in the context of the Catholic Church was examined in the thesis through different clerical documents and articles to enlighten the role of the deaf in the church. The documents about monastic sign languages were found through the history of the deaf. These documents helped to create the translations and developing new signs into Finnish Sign Language.

As a result there are now 98 new catholic terms translated and developed in Finnish Sign Language. The whole terminology is available on DVD, included in this thesis. Terminology will be published on the web page of Finnish Caritas.

Ten different translating methods were used in this thesis. Most of the new signs were translated by examining the semantics of the terms and through the iconicity of them.

Key words: Roman Catholic Church, terminology, translation, sign language

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 SUOMALAINEN VIITTOMAKIELI	8
2.1 Viittomat	8
2.1.1 Fonologia	10
2.1.2 Morfologia	10
2.3 Viittomakielen leksikko	11
2.2 Aakkostaminen viittomakielelle tulkkauksessa	12
3 KATOLINEN KIRKKO JA KATOLINEN TERMINOLOGIA	14
3.1 Katolinen terminologia	14
3.1.1 Katolinen kirkko.....	15
3.1.2 Kirkkorakennus	16
3.1.3 Kirkon hierarkia	17
3.1.4 Luostarit	18
3.1.5 Sakramentit.....	19
3.1.6 Pyhä Messu	21
3.1.7 Hengellinen elämä	23
3.2 Keskeisimpiä asiakirjoja	26
3.2.1 Vatikaanin toisen kirkolliskokouksen asiakirjat	26
3.2.2 Roomalaisen messukirjan yleinen johdanto	27
3.2.3 Katolinen kirkkolaki	28
4 KIRKOLLINEN KUUROJENTYÖ	30
4.1 Kuurojentyön historia Katolisessa kirkossa	30
4.2 Kuurojentyö katolisessa kirkossa Suomessa.....	34
4.3 Kuurojentyö Suomessa	35
4.4 Monastiset viittomakielet: sisterssiläinen viittomakieli	37
5 KÄÄNNÖSTYÖ	39
5.1 Semanttinen käänös.....	40
5.2 Ikoninen tai indeksikaalinen käänös	41
5.3 Suora laina evankelis-luterilaisesta kirkosta	42
5.4 Parafrasointi	42

5.5 Käännöslaina sisterssiläisestä viittomakielestä	43
5.6 Suora laina sisterssiläisestä viittomakielestä	44
5.7 Käännöslaina latinan kielestä	45
5.8 Käännöslaina suomen kielestä	45
5.9 Käännöslaina puolalaisesta viittomakielestä	46
5.10 Käännöslaina kreikan kielestä	46
6 POHDINTA.....	47
LÄHTEET	49
LIITE 1: SORMIAAKKOSET	53
LIITE 2: KÄSIMUODOT	54
LIITE 3: TERMILISTA.....	55
LIITE 4: MESSUKAAVA	58

1 JOHDANTO

Opetan katolista uskontoa lauantaikursseina alakoulun ensiluokkalaisille ja osallistun aktiivisesti katolisen seurakunnan toimintaan. Turun katolisessa seurakunnassa on ollut tulkkausta viittomakielelle usean vuoden ajan ja tulkkausta seuratessani huomasin, ettei katolinen terminologia ollut tulkeille tuttua, ja jos olikin, se oli tullut tutuksi luterilaisen terminologian kautta. Keskustelin luterilaisten ja katolisten termien eroista sekä seurakuntalaisten että useamman papin kanssa ja toin esille ajatuksen katolisen terminologian kääntämisestä viittomakielelle katolisessa avustusjärjestössä Suomen Caritas ry:ssä.

Suomen Caritas ry:n puheenjohtaja, Larissa Franz-Koivisto VTM, kiinnostui saavutettavuutta parantavasta ajatuksesta kääntää katolisen kirkon keskeisimmät termit suomalaiselle viittomakielelle ja näin käänösprosessi lähti käyntiin. Työelämänohjaajakseni sain Turun Pyhän Birgitan ja autuaan Hemmingin katolisen seurakunnan kappalaisen, isä Anders Hambergin. Opinnäytetyössäni pääsin hyödyntämään rooliani katolisessa kirkossa ja tulevaa ammattiani.

Katolisen terminologian kääntäminen suomalaiselle viittomakielelle parantaa ensisijaisesti kuurojen osallistumista pyhään messuun ja muihin seurakunnan tilaisuuksiin. Se avaa myös mahdollisuuksia teologiaa ja erityisesti kirkkohistoriaa opiskeleville kuuroille, olivat he katolilaisia tai eivät. Luterilaisen kirkon historian juuret juontavat katolisesta kirkosta, joten kirkkohistorian opiskelussa oikeiden termien käyttäminen oikealla tavalla on olennaista. Termien kääntäminen myös kirkon näkökulmasta on tärkeää, näin kirkko avaa ovet myös kuuroille seurakuntalaisille ja kirkosta kiinnostuneille.

Oppimisprosessina käännöstyöni on ollut korvaamaton. Se on auttanut minua syventymään termien todelliseen merkitykseen ja irtautumaan sanojen pinnallisesta merkityksestä ja näkemään syvemmälle, mistä termeissä

oikeastaan on kyse. Kääntäminen on myös auttanut minua näkemään erilaisia tapoja kääntää termejä. Aina ei tarvitse olla yhtä viittomaa yhtä sanaa kohden, joskus yksi viittoma kertoo enemmän kuin tuhat sanaa. Tärkeintä ei ole saada kaikkea tulkittua sanasta sanaan. Tärkeintä on, että asiakas saa saman tiedon ja tunteen kuin kuuleva. Uskon käännöstyölläni tuovani kirkon lähemmäs kuuroja ja toivon sen myös tuovan kuurot lähemmäs kirkkoa.

Opinnäytetyössäni käänsin 79 katolista termiä suomalaiselle viittomakielelle. Termejä variaatioineen syntyi yhteensä 98. Kaikki kääntämäni termit ovat nähtävillä opinnäytetyöni DVD-tuoteosiossa ja ne julkaistaan Suomen Caritaksen internetsivuilla. Viittojana on Tampereen Pyhän ristin katolisen seurakunnan kappalainen ja entinen puolalaisen kuurojenkoulun opettaja isä Stanislaw Zawilowicz.

2 SUOMALAINEN VIITTOMAKIELI

Viittomakielet eroavat muista kielistä siten, ettei kieli perustu ääneen vaan viittomakielen tuottajan, eli viittojan, eleisiin, ilmeisiin, asentoihin ja liikkeisiin. Viittomakieli ei ole universaali ja se on luonnollinen kieli, joka voi olla käyttäjänsä ensikieli. (Karlsson 2008, 276–277.)

Viittomakielen käyttäjät ovat pääsääntöisesti kuuroja, mutta heidän lisäksi viittomakieltä voivat käyttää esimerkiksi kuuroutuneet, huonokuuloiset ja kuulevat (Kulttuuria kaikille 2014; Karlsson 2008, 276). Viittomakieltä äidinkielenään käyttäviä on Suomessa noin 4 000–5 000 ja vieraana kielenä viittomakieltä käyttää Suomessa arviolta 10 000 kuulevaa eli henkilöä, jolla ei ole kuulovammaa (Kotimaisten kielten keskus 2014; Jantunen 2003, 23).

Viittomakieltä ei kuitenkaan pidä sekoittaa viitottuun puheeseen. Viittomakieli on itsenäinen kieli, joka ei ole riippuvainen esimerkiksi puhutuista kielistä. Viitottu puhe puolestaan perustuu kussakin maassa käytössä olevaan puhuttuun ja viitottuun kieleen. (Karlsson 2008, 278.) Esimerkiksi Suomessa viitottu puhe voi perustua suomalaisen viittomakielen viittomiin, viittomakielen leksikon eli sanaston perusyksiköihin, mutta kieliopiltaan viitottu puhe rakentuu suomen kielen syntaksin mukaan (Hytönen & Rissanen 2006, 24). Syntaksi tarkoittaa lauseoppia eli lauserakenteen tutkimusta (Karlsson 2008, 120). Suomen kieleen perustuvaa viitottua puhetta kutsutaan viitotuksi suomeksi (Karlsson 2008, 278).

2.1 Viittomat

Suomalaisen viittomakielen viittomat voidaan viittoa joko yhtä tai kahta kättä käyttäen. Viittojan kätisyys näkyy myös viittomakielessä, sillä vain toista kättä käytetään aktiivisena eli dominoivana kätenä. Aktiivinen käsi on oikeakätisillä oikea ja vasenkätisillä vasen. Ei-dominoiva käsi tukee dominoivan käden viittomista. (Jantunen 2003, 28.) Kirjoitetussa tekstissä viittomaa kuvataan

suuraakkosin. (Hytönen & Rissanen 2006, 21–24.)

Viittomat koostuvat viidestä eri osasta eli rakenneyksiköstä: käsimuodosta, paikasta, liikkeestä, orientaatiosta ja ei-manuaalisista elementeistä. Käsimuodolla tarkoitetaan sormien asentoa viittoman tekohetkellä. Käsimuoto voi vaihtua yhtä viittomaa tehtäessä siten, että se alkaa yhdestä käsimuodosta ja päättyy toiseen. Paikka tarkoittaa kehon osaa, jossa viittoma tuotetaan. Kehon lisäksi viittoma voidaan tuottaa ilman kehokontaktia niin kutsutussa neutraalitulassa. Viittomien sisältämät liikkeet voivat olla suuria tai pieniä, joissakin viittomissa liikettä ei ole lainkaan. Liikkeet voivat olla mikroliikkeitä, jolloin vain sormet tai ranne liikkuvat, tai makroliikkeitä, jolloin esimerkiksi koko käsivarsi on mukana liikkeessä. Liikkeen suunta, suoritustapa ja käsien interaktio eli käsien liike suhteessa toisiinsa vaihtelevat aina viittomasta ja jopa tilanteesta riippuen. Orientaatiolla tarkoitetaan kämmenten ja sormien suuntaa viittoman aikana. (Hytönen & Rissanen 2006, 21–24; Jantunen 2003, 27–28.)

Käsien lisäksi muu keho vaikuttaa viittoman merkitykseen. Kasvojen liikkeillä eli ilmeillä lause voidaan muuttaa kysymyslauseeksi muuta viittoman rakennetta muuttamatta. Huulten liike eli huulio voi muuttaa viittoman merkitystä ratkaisevasti, kuten esimerkiksi viittoma MAAILMAA NÄHNYT muuttuu verbiksi *perua* pelkällä huulion muutoksella. Lauseet voi muuttaa myös kielteiseksi pelkästään päätä pudistelemalla, viittoman muuta rakennetta muuttamatta tai ilman erillisen kielloilmaisun viittomista. Näitä viittomakielen elementtejä kutsutaan ei-manuaalisiksi elementeiksi. (Jantunen 2003, 28.)

Koska viittomakieltä käyttävät enimmäkseen henkilöt, jotka elävät lähinnä näkönsä eli visuaalisten havaintojen varassa, on suuri osa viittomista luonnollisesti ikonisia (Rissanen 2006, 30). Osan viittomista voi ymmärtää kuuleva viittomakieltä taitamatonkin juuri viittomien ikonisuuden vuoksi, kuten viittoman PALLO kohdalla.

Viittomia varioimalla eli muuntelemalla voidaan antaa esimerkiksi esineistä spesifimpää tietoa. Esimerkiksi viittomaa PALLO voidaan varioida siten, että

kädet ovat lähempänä tai kauempana toisiaan, jolloin viittoma PALLO sisältää myös tiedon pallon koosta. Kuvailu on olennainen osa viittomakieltä ja sen luonnetta, koska sen käyttäjät ovat pitkälti visuaalisen aistimaailman varassa.

2.1.1 Fonologia

Fonologia tutkii kielten äännejärjestelmää, ja sen tarkoituksena on määrittää distinktiivisiä äänne-eroja kielen rakenteen kannalta. Fonologian yksikkö on foneemi, joka merkitsee äännettä. Esimerkiksi sanassa *viulu* on viisi foneemia: *v*, *i*, *u*, *l* ja *u*. Amerikkalaisen viittomakielentutkijan William C. Stokoe todisti vuonna 1960 tekemänsä pioneiritutkimuksen avulla, että viittomakielissä, aivan kuten puhutuissa kielissä, sanat eli viittomat rakentuivat pienemmistä yksiköistä. Tutkimuksen mukaan jokainen yksittäinen viittoma koostuu viidestä eri rakenneyksiköstä: käsimuodosta, paikasta, liikkeestä, orientaatiosta ja ei-manuaalisista elementeistä. Näitä rakenneyksiköitä kutsutaan – myös viittomakielissä – foneemeiksi. (Jantunen 2003, 27–28, 55–56; Karlsson 2008, 278.)

2.1.2 Morfologia

Morfologialla tarkoitetaan joko kielen pienimpien merkitystä kantavien muotojen (sanojen, viittomien ym.) muodostamaa järjestelmää tai tämän järjestelmän tutkimusta. Yksi morfologinen yksikkö eli morfeemi on esimerkiksi suomen kielen sana *viulu*. (Karlsson 2008, 83.) Viittomakielessä vastaavasti esimerkiksi viittomassa KUUKAUSI on vain yksi morfeemi. Morfeemi on yleisesti määritelty kielen pienimmäksi merkitystä kantavaksi muodoksi. (Jantunen 2003, 55.)

Morfeemit koostuvat foneemeista. Morfeemin muodostamiseen ei välttämättä tarvita useampaa foneemia sillä esimerkiksi sanassa *viulun* on kuusi foneemia ja kaksi morfeemia; *viulu* ja *n*. Morfeemi *viulu* on niin kutsuttu vapaa morfeemi, sillä se voi esiintyä tuotoksessa (puheessa, tekstissä) sellaisenaan, kun taas

morfeemi *n* on niin kutsuttu sidonnainen morfeemi, joka tarvitsee toisen morfeemin esiintyäkseen tuotoksessa. Suomalaisessa viittomakielessä esimerkki kaksimorfeemisesta sanasta on viittoma YKSI-KUUKAUSI. Viittoma koostuu viidestä foneemista, joista yksi (tässä tapauksessa käsimuoto) on muutettu kuvaamaan kuukausien lukumäärää. Kaikki muut foneemit pysyvät kuitenkin samoina kuin perusviittomassa KUUKAUSI. (Jantunen 2003, 55–56.)

Morfologinen tutkimus koostuu kahdesta osa-alueesta. Toisessa selvitetään uusien lekseemien eli sanojen tai viittomien syntytapoja, kun taas toisessa osa-alueessa tutkitaan lekseemien taivutusmuotojen muodostamista. (Jantunen 2003, 57.)

2.3 Viittomakielen leksikko

Suomalaisen viittomakielen leksikko koostuu kahdenlaisista viittomista: polysynteettisistä ja kiinteistä. Kiinteillä viittomilla on rajattu leksikaalinen merkitys. Jantunen mukaan Suomalaisen viittomakielen sanakirjoissa esitetään vain kiinteät viittomat. (Jantunen 2003, 76.) Todellisuudessa Suomalaisen viittomakielen perussanakirjassa (1998) on perusmuodossa olevia sekä kiinteitä että polysynteettisiä viittomia. Polysynteettiset viittomat ovat sidoksissa lauseen muihin yksiköihin. Esimerkiksi viittoma ANTAA on polysynteettinen. Sillä on perusmuoto, mutta riippuen annettavasta esineestä yksi foneemeista, tässä tapauksessa käsimuoto, muuttuu kuvaamaan paremmin kyseisen esineen käsittelytapaa. Polysynteesi on uuden viittoman eli lekseemin muodostamista useita morfeemeja yhdistämällä (Jantunen 2003, 72–73).

Suomalaisen viittomakielen perussanakirja koostuu yli tuhannesta viittomasta. Sanakirjaa laajennetaan sen sähköisessä versiossa, jossa esimerkiksi viittomien liikkeet, käsimuodot ja paikat on helpompi hahmottaa viittomakielen visuaalisuuden vuoksi. Painetussa Perussanakirjassa viittomat on kuvattu kuvakaappauksilla, joihin on piirretty erilaisia nuolia ja merkkejä kuvaamaan liikkeiden suuntaa ja luonnetta. Selitykset merkkeihin löytyvät myös

sanakirjasta. Suomen viittomakielten verkkosanakirjassa, Suvissa, kuvakaappausten rooli on pienempi sillä käyttäjän on mahdollista tarkastella viittomaa videoituna (Suomen viittomakielten verkkosanakirja i.a.).

Opinnäytetyöni tavoitteena on luoda katolisen terminologian verkkosanakirja, josta sekä asiakkaiden että tulkkien ja muiden viittomakieltä käyttävien on helppo tutustua terminologiaan. Sanakirjan sanahaku tulee perustumaan suomen kieleen, toisin kuin Suomalaisen viittomakielen perussanakirjassa tai Suvissa, jossa viittomahaku on mahdollista tehdä suomen kielen lisäksi viittomakielen kautta hakemalla viittomaa yhden tai useamman viittoman foneemin kautta (Malm 1998). Katolisen kirkon viittomistosta ei toistaiseksi tule kuvakaappausversiota lainkaan vaan sivuilla on mahdollisuus katsoa viittoma videolta, sen suomenkielinen käänkösvastine ja lyhyt selitys, mitä termi katolisessa kirkossa tarkoittaa.

2.2 Aakkostaminen viittomakielelle tulkkauksessa

Viittomakielentulkkaukset tapahtuu usein simultaanisesti eli samanaikaisesti lähdekielen tuoton kanssa. Tulkkauksen onnistumisen kannalta on tärkeää, että tulkkauksessa eli tulkkaustuotoksessa välittyisivät puhujan tai viittojan ajatukset ja merkitykset mahdollisimman hyvin. Tulkkaukset eivät ole kääntämistä, vaan ne tapahtuu reaaliajassa ja kestoltaan ne ovat hetkellisiä, eikä tulkkauksia yleensä tallenneta. (Hytönen & Rissanen 2006, 23; Tommola 2006, 128–129.)

Kaikille suomen kielen sanoille ei ole olemassa viittomakielessä yhtä lekseemivastinetta. Tällöin viittoja voi joko selittää sanan tai aakkostaa suomen kielen sanan. Aakkostamisessa viittoja käytetään sormiaakkosia (LIITE 1), joissa jokaista aakkosta vastaa jokin käsimerkki. Sormiaakkosia ei pidä sekoittaa suomalaisen viittomakielen käsimuotoihin (LIITE 2). Aakkostaminen ei kuitenkaan ole varsinaista viittomakieltä vaan suomenkielisen viestin koodaamista visuaaliseen muotoon. (Roslöf & Veitonen 2006b, 173; Roslöf & Veitonen 2006a, 112.)

Aakkostamista käytetään myös viittomakielen tulkkauksessa, mutta se ei ole varsinainen tulkkaustratkaisu, ja sen käyttämistä tulisi välttää, sillä aakkostetun sanan ymmärtäminen vaatii vastaanottajalta suomen kielen taitoa (Rissanen 2006, 173). Katolisessa kirkossa tulkkauksessa joudutaan usein käyttämään aakkostamista tulkkauksessa terminologian, erikoissanaston, vuoksi. Kaikille termeille ei ole olemassa viittomaa, ja aakkostamisen välttämiseksi opinnäytetyöni tavoitteena on kehittää ja kääntää katolista terminologiaa suomalaiselle viittomakielelle.

3 KATOLINEN KIRKKO JA KATOLINEN TERMINOLOGIA

Katolinen kirkko on maailmanlaajuinen kirkko, joka toimii kaikissa maailman maissa. Katolinen kirkko on selvästi maailman suurin kristillinen kirkko. Kirkon usko, opetus sakramentit ja rakenne ovat ympäri maailman samat eikä niitä voi muuttaa. Katolilaisia on 17,5 prosenttia koko maailman väestöstä eli 1 196 miljardia ihmistä. (Katolinen kirkko Suomessa 2012b; Katolinen kirkko Suomessa 2012c.)

3.1 Katolinen terminologia

Katolisella terminologialla tarkoitetaan erityisesti katolisessa kirkossa käytössä olevaa erityissanastoa (Karlsson 2008, 195). Valitsin opinnäytetyöni puitteissa käännettävät termit niiden yleisyyden perusteella. Olen tehnyt termeistä listan (LIITE 3), jonka järjestys perustuu termien esiintymiseen opinnäytetyössäni. Termien selitykset löytyvät raportin lisäksi myös tuoteosioista. Tuoteosio on DVD, jossa on kuvattuna kaikki käänntämäni termit ja niiden mahdolliset variaatiot. Termit on numeroitu raportissa juoksevalla numeroinnilla termin yläindeksiin ja ne löytyvät tuoteosioista samalla numerolla.

Seuraavissa alaluvuissa avaan katolisen kirkon keskeisimpiä termejä. Termien avaamisen apuna käytän Outi Kecskemétin kokoamaa teosta Katolista terminologiaa (2010), Katolisen kirkon katekismusta¹, johon viitatessa käytän kirkossa yleisesti käytössä olevaa merkintää KKK sekä viitatus artikkelin numeroa, ja työelämänohjaajani isä Anders Hambergin antamia tietoja, mikäli Kecskemétin teoksesta saatu tieto ei ollut riittävää.

3.1.1 Katolinen kirkko

Katolinen kirkko² on Kristuksen perustama kirkko, josta katsotaan muiden kristillisten kirkkojen, sekä protestanttisen että ortodoksisen, eronneen vuosisatoja sitten (Isä Anders Hamberg, henkilökohtainen tiedonanto 24.4.2015). Luterilainen kirkko on protestanttinen kristinuskon suuntaus, jonka alulleen saksalainen Martti Luther (Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a.b). Protestanttien erovaihetta protestantit kutsuvat uskonpuhdistukseksi (Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a.a). Katolisessa kirkossa katsotaan, ettei uskoa puhdistettu, koska se ei ollut likainen, ja siksi pitäydytään latinan kielen lainasanassa reformaatio³ (Isä Anders Hamberg, henkilökohtainen tiedonanto 24.4.2015). Katolinen kirkko on kristitty kirkko ja uskoo ortodoksisen ja protestanttisten kirkkojen tavoin kolmiyhteiseen Jumalaan – Isä, Poika ja Pyhä Henki – joista käytetään nimitystä Pyhä Kolminaisuus (Kecskeméti 2010, 83).

Katolinen kirkko on kasvava kirkko maailmassa, sekä myös Suomessa. Koko maailman asukkaista 17,5 % kuuluu katoliseen kirkkoon, mikä tarkoittaa 1,196 miljardia katolilaista. (Katolinen kirkko Suomessa 2012b.) Katolinen kirkko on kristillisistä yhteisöistä ja kirkoista selvästi suurin. (Katolinen kirkko Suomessa 2012c).

Termejä katolilainen⁴ ja katolinen⁵ käytetään yleensä sekaisin. Termiä katolilainen tulisi kuitenkin käyttää aina vain ihmisestä, joka kuuluu katoliseen kirkkoon, kun taas termi katolinen voi kuvata esimerkiksi katolista teologiaa, taidetta, kirkkoa tai kirjallisuutta (Kecskeméti 2010, 50).

Katolisia seurakuntia on Suomessa toistaiseksi vain seitsemän: Pyhän Henrikin katedraaliseurakunta Helsingissä, Pyhän Marian seurakunta Helsingissä, Pyhän Ristin seurakunta Tampereella, Pyhän Birgitan ja autuaan Hemmingin seurakunta Turussa, Pyhän Ursulan seurakunta Kouvolassa, Pyhän Olavin seurakunta Jyväskylässä ja Nasaretin pyhän perheen seurakunta Oulussa. Jokaista seurakuntaa kohden on samanniminen kirkko. (Katolinen kirkko

Suomessa 2012e.)

3.1.2 Kirkkorakennus

Itse katolisen kirkon kirkkorakennuksesta löytyvät aina tietyt asiat, jotka tekevät siitä juuri katolisen kirkon. Hyvä tunnusmerkki siitä, onko kirkko katolinen vai protestanttinen on sakramenttikappeli eli tabernaakkeli⁶. Tabernaakkeli on ikään kuin pieni sivukappeli tai alttari kirkkorakennuksen sisällä. Tabernaakkelissa säilytetään hostiaa eli pyhitettyä Kristuksen ruumista leivän muodossa. (Isä Anders Hamberg, henkilökohtainen tiedonanto 24.4.2015.) Katolisessa kirkossa vietetään adoraatiota eli Kristuksen ruumiin palvontaa (Kecskeméti 2010, 8). Adoraatiossa⁷ yksi hostia asetetaan jalustalle, jota kutsutaan monstranssiksi⁸ ja uskovat polvistuvat rukoilemaan Kristuksen ruumiin eteen. Adoraatiossa voidaan lukea erilaisia rukouksia yhdessä ääneen tai Raamatun kohtia, mutta hyvin usein ne sisältävät myös hiljaisia hetkiä meditaatiota varten. (Isä Anders Hamberg, henkilökohtainen tiedonanto 24.4.2015.)

Katolisista kirkoista löytyy aina tabernaakkelin lisäksi krusifiksi⁹ eli ristillä riippuva Jeesus, joka on asetettu alttarin yläpuolelle (Kecskeméti 2010, 57; Isä Anders Hamberg, henkilökohtainen tiedonanto 24.4.2015). Monissa kirkoissa on myös kuvia pyhistä ja – kuten ortodokseillakin – katolilaisilla kuvat voivat olla ikoneja¹⁰ eli pyhiä kuvia. Kirkon etuosassa on myös alttari¹¹, jossa vietetään pyhää messua¹². Monissa katolisissa kirkoissa on esillä myös pyhänjäänöksiä eli reliikkejä¹³. Reliikki on pyhimykseksi julistetun henkilön jäämistöä, usein luun palanen tai osa vaatetta. (Kecskeméti 2010, 90.)

Kirkkorakennuksen yhteydessä on sakaristo¹⁴ eli sakasti, joka on huone papistoa, messupalvelijoita ja messussa tarvittavia vaatteita ja esineitä varten. Sakaristossa valmistaudutaan messun viettoon. (Kecskeméti 2010, 95.)

3.1.3 Kirkon hierarkia

Katolisen kirkon voidaan ajatella muodostuvan neljästä yhteisöstä: seurakunnasta, hiippakunnasta, arkkihiippakunnasta ja Kirkosta. Koko kirkon pitämiseksi yhtenäisenä ovat olemassa muun muassa papit ja piispat, jotka huolehtivat omasta alueestaan. (Isä Anders Hamberg, henkilökohtainen tiedonanto 24.4.2015.)

Seurakunta on kirkon pienin yhteisö. Seurakunnan, kuten koko kirkon, olennainen osa ovat seurakuntalaiset. Heidän hengellisestä elämästään huolehtivat papit¹⁵, jotka viettävät messuja ja jakavat muita sakramentteja usein oman seurakuntansa alueella. Pappeja voi yhdessä seurakunnassa olla useampiakin. Yhtä papeista kutsutaan kirkkoherraksi¹⁶, ja hän pitää muun muassa huolta töiden jakautumisesta pappien kesken ja on päävastuussa seurakunnasta. Hänen apunaan ja tukenaan voi olla muita pappeja, joita kutsutaan kappalaisiksi¹⁷. Kappalaisten lisäksi joidenkin sakramentaalien eli kirkollisten tekojen tai toimitusten jakamisessa voi olla mukana myös diakoni¹⁸. (Kecskeméti 2010.) Diakonit ovat usein pappisopiskelijoita, mutta diakonin ei ole pakko jatkaa opintoja papiksi vaan halutessaan hän voi palvella kirkkoa pelkästään diakonina (Isä Anders Hamberg, henkilökohtainen tiedonanto 24.4.2015). Katoliset papit elävät selibaatissa eli he eivät voi mennä papiksi vihkimisensä jälkeen naimisiin (Kecskeméti 2010, 98). He ovat omistaneet elämänsä vain Kristuksen palvelemiselle. Diakonin vihkimys on mahdollista saada perheen perustamisen jälkeen tai sitä ennen, jolloin diakonin tulee elää naimattomana pappien tavoin (KKK 1569–1571). Tällöin he ovat vastuussa sekä diakonin virastaan että perheestään. Katolisessa kirkossa sekä papit että diakonit ovat aina miehiä. (Isä Anders Hamberg, henkilökohtainen tiedonanto 24.4.2015).

Erityisesti maissa, joissa katolinen kirkko on vähemmistö, ihmiset joutuvat elämään diasporassa¹⁹ eli he elävät kaukana omasta kirkosta ja lähempänä muita kristillisiä kirkkoja, jolloin pappi voi matkustaa muun muassa viettämään messua mahdolliseen kappeliin²⁰ (Kecskeméti 2010, 29). Suomessa ortodoksit

tai luterilaiset voivat myös lainata kirkkojaan tai muita tiloja esimerkiksi messun viettämistä varten (Isä Anders Hamberg, henkilökohtainen tiedonanto 24.4.2015).

Kaikki seurakunnat kuuluvat johonkin hiippakuntaan²¹. Yhteen hiippakuntaan kuuluu useampia seurakuntia. Hiippakunnasta vastuussa on piispa. Piispa²² on pappisvihkimyksen saanut kokenut pappi, jolla on messussa päässään hiippa, josta tuleekin piispan hallinnoiman alueen nimi hiippakunta. Piispan niin kutsuttu kotikirkko on katedraali²³, jossa on piispanistuvin. (Isä Anders Hamberg, henkilökohtainen tiedonanto 24.4.2015.) Piispat ovat Jeesuksen opetuslasten seuraajia, kirkon paimenia (KKK 880–882).

Arkkhiippakuntaan kuuluu useampia hiippakuntia ja sen johtajaa kutsutaan arkkipiispaksi²⁴. Joskus arkkipiispa voi olla myös kardinaali²⁵, joka on katolisessa kirkossa korkein virka-arvo paavin jälkeen (Kecskeméti 2010, 48). Oman arkkhiippakuntansa lisäksi kardinaalit voivat työskennellä Vatikanissa²⁶. Kaikilla hiippakunnilla ei välttämättä ole arkkhiippakuntaa. (Isä Anders Hamberg, henkilökohtainen tiedonanto 24.4.2015.)

Koko katolisen kirkon ylin palveluvirka on Rooman piispuus eli paavius. Paavi²⁷ asuu Vatikanissa, joka on itsenäinen valtio keskellä Roomaa. Vatikaani on katolisen kirkon keskus. (Isä Anders Hamberg, henkilökohtainen tiedonanto 24.4.2015.) Paavi on Jeesuksen opetuslapsen Simon Pietarin seuraaja. Jeesus valitsi opetuslapsistaan Simon Pietarin kirkkonsa maan päälliseksi johtajaksi (Matt. 16:18–19). (KKK 880–882.)

3.1.4 Luostarit

Kirkon yhteydessä voi olla myös luostari²⁸. Suomessa on yhdeksän luostaria, jotka kuuluvat jollekin sääntökunnalle²⁹. Luostari on jotakin luostarisääntöä noudattavan yhteisön tai sääntökunnan kotiluostari (Kecskeméti 2010, 62). Sääntökunta on uskonnollinen yhteisö, jonka jäsenet elävät jonkin tietyn

hengellisen säännön eli spiritualiteetin mukaisesti (Kecskeméti 2010, 100–103). Suomessa on kahdeksan sääntökuntaa: Kalleimman veren sisaret, dominikaanit, Jeesuksen pikkusisaret, ursuliinisisaret, birgittalaissisaret, karmeliittasisaret ja rakkauden lähetyssisaret (Katolinen kirkko Suomessa 2012f). Sääntökuntalaisia kutsutaan munkeiksi³⁰ ja nunniksi³¹. Munkit ovat miehiä, ja heistä käytetään yleensä nimitystä veli nimen edessä, joskus jopa korvaamaan koko nimi. Nunnat taas ovat naisia, ja heitä kutsutaan sisariksi. (Isä Anders Hamberg, henkilökohtainen tiedonanto 24.4.2015.)

3.1.5 Sakramentit

Sakramentilla³² tarkoitetaan Jumalan armon näkyvää merkkiä. Jeesus on asettanut sakramentit, joita katolinen kirkko jakaa. (Kecskeméti 2010, 95.)

Katolisella kirkolla on seitsemän sakramenttia: kaste³³, vahvistus eli konfirmaatio³⁴, eukaristia, avioliitto, vihkimys (käytetään myös nimitystä pappeuden sakramentti), parannuksen sakramentti eli rippi³⁵ ja sairaidenvoitelu³⁶. (KKK 1212, 1420–1421, 1533–1535.)

Kasteen sakramenttia voidaan viettää messun yhteydessä. Kasteessa paikalla ovat yleensä lapsen vanhemmat ja kummit. Katolisessa kirkossa käytössä on valelukaste, jossa pappi valelee lapsen pään siunatulla vedellä ja kastaa tämän Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen, jolloin kaste on pätevä. Valelukasteen lisäksi sekä aikuisten että lasten on mahdollisuus saada upotuskaste, mutta valelukaste on upotuskastetta yleisempi. (Isä Anders Hamberg, henkilökohtainen tiedonanto 24.4.2015.) Kasteen kautta kastettava vapautuu perisyynnistä, puhdistuu kaikista synneistä ja tulee Jumalan lapseksi (Kecskeméti 2010).

Vahvistuksen sakramentti eli konfirmaatio täydellistää kasteen armon ja vahvistettava uudistaa kastelupaukset (Kecskeméti 2010, 109). Suomessa vahvistuksen sakramentin saavat usein 14–15-vuotiaat (Isä Anders Hamberg, henkilökohtainen tiedonanto 24.4.2015). Merkinä vahvistuksesta piispa tekee

ristinmerkin vahvistettavan otsaan pyhällä öljyllä eli krismalla. Kaikilla vahvistuksen saavilla tulee olla esittelijä³⁷ eli kummi, joka toimii vahvistettavan eräänlaisena hengellisenä tukena. Esittelijän on oltava katolilainen, joka on saanut vahvistuksen sakramentin. (Kecskeméti 2010, 33.)

Toisin kuin luterilaisessa kirkossa, katolisessa ensimmäisen ehtoollisensa eli ensikommunion³⁸ lapset saavat jo ala-asteikäisinä, kun he ymmärtävät, mistä ehtoollisessa on kyse. Konfirmaatio eli vahvistuksen sakramentti ei siis ole täysin sama asia kuin luterilaisen kirkon ripiltä pääsy, myös konfirmaatio, jossa nuoret saavat yleensä ensimmäisen kerran ehtoollisen. (Isä Anders Hamberg, henkilökohtainen tiedonanto 24.4.2015.)

Mikäli toisessa kirkossa, protestanttisessa tai ortodoksisessa, kastettu haluaa liittyä katoliseen kirkkoon, häntä ei kasteta uudestaan, sillä kristityissä kirkoissa kasteen tulee sisältää samat asiat ollakseen sakramentti. Katoliseen kirkkoon kääntyviä kutsutaan katekumeeneiksi³⁹. Mikäli katekumeeni on protestantti, hänen tulee saada vahvistuksen sakramentti ennen virallista liittymistä katoliseen kirkkoon, sillä protestanttisilla kirkoilla puuttuu vahvistuksen sakramentti. Kaikkien, jotka tahtovat liittyä katoliseen kirkkoon, on käytävä katekeeseissa⁴⁰ eli saamassa katolista uskonnon opetusta. Myös katoliset lapset käyvät kouluaikana katekeeseissa. Aikuisten katekeesit ovat kuitenkin lasten katekeeseja keskustelevampia, eivät koulumuotoisia. (Isä Anders Hamberg, henkilökohtainen tiedonanto 24.4.2015.)

Parannuksen sakramentissa eli ripissä ripittäytyjä tunnustaa syntinsä Jumalalle. Paikalla on vain rippi-isä eli pappi, joka kuuntelee ripin, tarvittaessa kommentoi tai pyytää tarkennuksia ja antaa neuvoja, kuinka voi tehdä parannuksen. Rippi-isä antaa myös katumustyön⁴¹ ripittäytyjälle, mikä hänen tulisi tehdä mahdollisimman nopeasti, mikäli rippi-isä ei määrittele, milloin katumustyö tulisi suorittaa. Katumustyön avulla ripittäytyjä osoittaa katumuksensa⁴² Jumalalle syntien tunnustamisen lisäksi. Ei siis riitä, että synnit tunnustetaan, vaan ripittäytyjän on todella kaduttava syntejään. Katumuksen herättämiseksi⁴³ voidaan viettää katumushartauksia⁴⁴, joissa ripittäytyjä vahvistaa ymmärrystään

siitä, miksi hänen tekonsa ovat olleet vääriä. Katumushartaudet ovat aina hyvin henkilökohtaisia ja siksi ne ovatkin aina mietiskelyä yksin tai papin tai diakonin johdolla. (Kecskeméti 2010, 51–52.)

Sairaiden voitelu tarkoittaa vanhaa nimitystä viimeinen voitelu, jossa sairas ihminen vastaanottaa sakramentin, jonka yhteydessä pappi siunaa hänet piirtämällä hänen otsalleen ristin pyhällä öljyllä. Sairaiden voiteluun kuuluu usein myös rippi ja ehtoollisen vastaanotto. Sairaiden voitelun voi saada myös vakavasti sairas henkilö, mutta hänen ei tarvitse olla kuolemaisillaan vastaanottaessaan voitelun. Sairaiden voitelun voi saada useammin kuin kerran. (KKK 1511–1519.)

3.1.6 Pyhä Messu

Pyhän messun eli eukaristian vieton kaavassa on viisi osaa: alkumenot, sanan liturgia, eukaristian⁴⁵ liturgia⁴⁶, kommuunio eli ehtoollinen⁴⁷ ja loppumenot (Kecskeméti 2010, 65). Suurin osa messusta vietetään aina kansankielellä (Pyhä ekumeeninen Vatikaanin II kirkolliskokous 2013, 364). Messussa on yhä edelleen lyhyitä osia, rukouksia tai virsiä, jotka puhutaan tai lauletaan latinaksi. Monissa kirkoissa messua vietetään myös latinaksi esimerkiksi kerran kuukaudessa, koska se on yhä kirkon käytössä oleva virallinen kieli. (Isä Anders Hamberg, henkilökohtainen tiedonanto 24.4.2015.)

Messuun osallistuu aina vähintään yksi pappi. Mikäli messun viettää piispa, messun osat ovat hieman erilaiset, vaikka peruskaava onkin sama. Mikäli seurakuntaan kuuluu diakoni, hänkin osallistuu eukaristian viettoon. Messussa ovat usein avustamassa myös messupalvelijat⁴⁸, jotka huolehtivat messun aikana erilaisista tehtävistä pääosin alttarilla. (Isä Anders Hamberg, henkilökohtainen tiedonanto 24.4.2015.)

Kun alkumenot alkavat ja kulkue saapuu alttarille, messu alkaa. Pappi suitsuttaa⁴⁹ alttarin, mikäli paikallisessa kirkossa on tapana käyttää suitsutusta.

Siutsutus symboloi Jumalan luo korkeuksiin nousevia rukouksia (Kecskeméti 2010, 101). Messu aloitetaan aina ristinmerkillä⁵⁰, joka katolisessa kirkossa tehdään aina koskettamalla ensin otsaa, sitten rintaa, vasenta olkaa ja lopuksi oikeaa olkaa. (Isä Anders Hamberg, henkilökohtainen tiedonanto 24.4.2015.)

Synnintunnustuksen ja Herra Armahda -rukouksen (lat. Kyrie eleison) jälkeen seuraa Kunnia⁵¹ -rukous (lat. Gloria). Kunnia voidaan laulaa tai lausua suomeksi tai vaihtoehtoisesti laulaa latinaksi. Jos Kunnia on latinaksi, osa muistakin pysyvistä osista on usein latinaksi. (Isä Anders Hamberg, henkilökohtainen tiedonanto 24.4.2015.)

Lukukappaleet avaavat sanan liturgian osan. Sunnuntaisin ja erityisinä juhlapäivinä lukukappaleita on kaksi, joskus – kuten pääsiäisenä – lukukappaleita voi olla useampiakin. Lukukappaleiden yhteydessä luetaan vuoropsalmi, jossa esilukija lukee muutamia lauseita Raamatun psalmeista⁵², joihin seurakunta vastaa kertosaäkeellä. Lukukappaleiden ajan seurakunta istuu. (Isä Anders Hamberg, henkilökohtainen tiedonanto 24.4.2015.)

Lukukappaleiden jälkeen noustaan laulamaan Hallelujah, jota seuraa evankeliumi⁵³, jonka voi papin lisäksi lukea myös diakoni. Evankeliumia seuraa saarna⁵⁴, jonka aikana seurakunta istuu. Saarnan jälkeen seurakunta ja papisto nousevat rukoilemaan yhdessä uskontunnustuksen, joka messussa tarkoittaa aina nikaialaista uskontunnustusta eli Credo⁵⁵ (lat. minä uskon). Mikäli Kunnia -rukous oli latinaksi, on Credokin usein laulettu latinaksi. (Isä Anders Hamberg, henkilökohtainen tiedonanto 24.4.2015.)

Credon jälkeen luetaan yleiset esirukoukset⁵⁶, joiden aikana seurakunta yhä seisoo. Esirukoukset päättävät sanan liturgian ja niiden jälkeen usein joku seurakunnasta kantaa viinin ja leivät alttarille, jonka aikana kerätään kolehti⁵⁷. (Isä Anders Hamberg, henkilökohtainen tiedonanto 24.4.2015.)

Sanan liturgia on vietetty lukupulpetin eli ambon ääressä ja uhrilahjojen kantaminen alttarille siirtää liturgian vieton alttarille. Tästä alkaa eukaristian

liturgia, jonka aikana polvistutaan kahdesti ennen kommuunion vastaanottamista. Polvistumisella kunnioitetaan Kristuksen ruumista ja verta, jotka pappi kohottaa alttarin ylle pyhitetyn leivän eli hostian⁵⁸ ja viinin muodossa. Tätä ehtoollisen eli leivän ja viinin pyhittämistä kutsutaan konsekraatioksi. (Isä Anders Hamberg, henkilökohtainen tiedonanto 24.4.2015.)

Konsekraation jälkeen seurakunta nousee lausumaan Isä meidän -rukouksen, mikä luterilaisessa kirkossa tunnetaan nimellä ekumeeninen Isä meidän-rukous. Tämän jälkeen pappi tai diakoni kehottaa seurakuntaa antamaan toisilleen rauhanmerkin⁵⁹, jolloin seurakuntalaiset kättelevät ympärillään olijoita. Rauhanmerkin jälkeen seuraa Jumalan Karitsa -rukous (lat. Agnus Dei), jonka jälkeen polvistutaan eukaristisen rukouksen päätösrukousta varten. Tätä päätösrukousta kutsutaan doksologiaksi, minkä pappi rukoilee Jumalan tai Pyhän Kolminaisuuden ylitykseksi (Kecskeméti 2010, 39). Rukous päättää myös eukaristian liturgian, jota seuraa kommuunion jakaminen kaikille katolisen kirkon jäsenille, jotka ovat kirkon sakramenttiyhteydessä. (Isä Anders Hamberg, henkilökohtainen tiedonanto 24.4.2015.) Heidän tulee olla armon tilassa, mikä tarkoittaa, että kaikkein vakavimmista synneistä on ripittäydyttävä ennen kommuunion eli ehtoollisen vastaanottamista (Katolinen kirkko Suomessa 2012a).

Kommuunion jälkeen alkavat loppumenot, joihin kuuluvat loppurukous ja -siunaus. Ennen siunausta sunnuntaisin tiedotetaan yleensä seuraavan viikon tapahtumista. (Isä Anders Hamberg, henkilökohtainen tiedonanto 24.4.2015.)

Tarkemmat tiedot messukaavan sisällöistä löytyvät liitteestä 4.

3.1.7 Hengellinen elämä

Hengelliseen elämään kuuluu katolisessa kirkossa paljon muutakin kuin sakramentit. Erilaiset hartaudet ovat tärkeä osa monen katolilaisen elämää.

Näistä yleisimpiä ovat ristintie⁶⁰ -hartaus⁶¹, jossa muistellaan Jeesuksen kärsimyksiä ja matkaa Golgatalle, ja erilaiset retriitit⁶², joissa uskovat voivat syventyä mietiskelyyn tai keskustella uskosta toisten retriittiin osallistujien kanssa. Retriiteissä tärkeää on irtautua niin kutsutuista maallisista asioista ja keskittyä oman uskon syventämiseen. Myös pyhiinvaellukset⁶³ auttavat syventämään uskoa ja antavat aikaa erilaisten uskonkysymysten pohtimiselle. (Kecskeméti 2010; Isä Anders Hamberg, henkilökohtainen tiedonanto 24.4.2015.)

Pyhiinvaellukset ovat usein vaellusreittejä, joita katolisen kirkon pyhimykset⁶⁴ ovat kulkeneet, ja niiden vaelluskohteena onkin usein pyhimyksen hauta tai muu pyhä paikka. Suomessa kuuluisa pyhiinvaelluspaikka on Köyliön Kirkkokarilla, jonne pyhä piispa Henrik murhattiin (Kecskeméti 2010, 82). Pyhimys tarkoittaa kirkon kanonisoimaa eli pyhäksi julistamaa henkilöä, joka kuolemansa jälkeen toimii esikuvana muille kristityille. Katolilaisilla on tapana pyytää esirukouksia pyhimyksiltä sekä autuailta⁶⁵. Autuaita kunnioitetaan samaan tapaan kuin pyhimyksiä, mutta heidän kulttinsa ei ole levinnyt koko kirkon alueelle vaan heitä kunnioitetaan esimerkiksi vain tietyissä valtioissa pyhimyksen tavioin. (Kecskeméti 2010; Isä Anders Hamberg, henkilökohtainen tiedonanto 24.4.2015.)

Rukouksia voi suunnata myös enkeleille ja arkkienkeleille⁶⁶ eli ylienkeleille (Kecskeméti 2010, 15). Erityisesti pyhälle Mikael arkkienkelille on suunnattu rukouksia, joissa pyydetään varjelusta paholaisen⁶⁷ eli Saatanan⁶⁸ pahuutta eli syntiinlankeemusta, kadotusta ja demoneja⁶⁹, jotka ovat Saatanan pahuuden ilmenemismuotoja. (Isä Anders Hamberg, henkilökohtainen tiedonanto 24.4.2015.)

Katolisessa kirkossa on paljon erilaisia rukouksia, joita pyhimykset ovat elinaikanaan kirjoittaneet ja joita vielä tänäkin päivänä uskovat rukoilevat. Tunnetuimmat rukoukset katolisessa kirkossa ovat kuitenkin Isä meidän -rukous, Terve Maria⁷⁰ -rukous (lat. Ave Maria) ja Kunnia -rukous. Nämä kolme rukousta muodostavat yhdessä ruusukko⁷¹-rukouksen, jossa rukoillaan useaan

kertaan peräkkäin Terve Maria -rukous. (Isä Anders Hamberg, henkilökohtainen tiedonanto 24.4.2015.)

Katolisessa kirkossa kuolleiden puolesta rukoilu on tärkeää sillä taivaan ja helvetin⁷² lisäksi sielujen uskotaan päätyvän myös kiirastuleen⁷³. Katolisen kirkon mukaan kaikki taivaaseen päätyvät ihmiset kulkevat kiirastulen kautta. Sen sijaan helvettiin joutuvat ihmiset eivät koskaan pääse kiirastuleen vaan he päätyvät suoraan kadotukseen eikä heitä voi enää pelastaa. Kiirastuli on paikka, jossa sielut puhdistuvat lopullisesti synnistä (Kecskeméti 2010, 52). Tämän jälkeen sielu saavuttaa täydellisen yhteyden Jumalan kanssa. Kiirastuleessa olevien sielujen puolesta voi ja pitäisikin rukoilla sillä emme tiedä, onko heidät jo otettu taivaaseen⁷⁴ vai ei. Messussa esirukousten aikana rukoillaan aina kuolleiden ja joskus myös marttyyrien⁷⁵ eli uskonsa vuoksi kuolleiden puolesta (Kecskeméti 2010, 64). Rukouksilla ja aneilla⁷⁶ eli tunnustetun ja anteeksiannetun synnin ajallisista seurauksista vapautuksella voidaan lyhentää sielujen kiirastuleessa olon aikaa (Kecskeméti 2010, 11). Tämän vuoksi rukous kuolleiden puolesta on tärkeää. (Isä Anders Hamberg, henkilökohtainen tiedonanto 24.4.2015.)

Katolinen kirkko tiedottaa jäseniään messujen lisäksi seurakuntalehdillä ja valtakunnallisella Fides⁷⁷ -lehdellä, jossa on muun muassa tiedotuksia kuukauden tapahtumista ja erilaisia katolilaisuuteen ja kirkkoon liittyviä artikkeleja. Fideksessä kerrotaan muun muassa pyhän viikon, joulunajan ja Jeesuksen ylösnousemuksen jälkeisen kahdeksan päivän, eli pääsiäisoktaavin⁷⁸, tapahtumista ja poikkeavista aikatauluista. Myös Caritas⁷⁹, maailmanlaajuinen katolinen avustusjärjestö, tiedottaa tapahtumistaan ja keräyksistään Fideksessä. Sana *fides* on latinaa ja tarkoittaa uskoa. (Isä Anders Hamberg, henkilökohtainen tiedonanto 24.4.2015.)

3.2 Keskeisimpiä asiakirjoja

Vatikaani on julkaissut useita asiakirjoja 1900-luvulla koskien kirkon käytänteitä. Näistä keskeisimmät ovat olleet Vatikaanin toisen kirkolliskokouksen asiakirjat vuosina 1962–1965, Roomalaisen messukirjan yleinen johdanto (Institutio Generalis Missalis Romani) 1969 ja Katolinen kirkkolaki (Codex Iuris Canonici) vuonna 1983. Asiakirjoissa kerrotaan käytänteistä ja uudistuksista, jotka joko suoraan tai epäsuoraan vaikuttavat myös kuurojen mahdollisuuteen osallistua messuun.

3.2.1 Vatikaanin toisen kirkolliskokouksen asiakirjat

Vatikaanin toisen kirkolliskokouksen asiakirjat (1962–1965) julkaistiin Suomessa vuosina 2006 ja 2013 kokonaisuudessaan. Tätä ennen asiakirjat olivat saatavilla Suomessa vain pieninä vihkosina. Nyt vihkoset on koottu kahteen teokseen.

Gaudium et Spes -asiakirja käsittelee kirkkoa nykymaailmassa. Kuurouteen suoraan liittyviä mainintoja asiakirjassa ei ole, mutta kaikenlainen syrjintä, muun muassa sukupuolen, rodun, yhteiskunnallisen aseman ja kielen vuoksi, on voitettava ja poistettava, sillä se loukkaa yksilön perusoikeuksia ja on näin ollen ristiriidassa Jumalan suunnitelman kanssa. (Pyhä ekumeeninen Vatikaanin II kirkolliskokous 2006, 272.)

Sacrosanctum Concilium -asiakirja käsittelee pyhää liturgiaa ja liturgiassa käytettävää kieltä. 1960-luvun puolessa välissä hyväksyttiin kansakielen käyttö liturgiassa, kun taas tätä ennen liturgia oli ollut latinaksi ympäri maailman. Tämän koettiin olevan hyödyksi kansalle, joka vastaanotti kirkon jakamia sakramenteja. Kansakielen käytön määrä voi kuitenkin asiakirjojen mukaan vaihdella riippuen siitä, mitä kukin paikallinen kirkollinen auktoriteetti on päättänyt alueellaan. Kansakielisten liturgisten tekstien käännösten tulee myös olla paikallisen kirkollisen auktoriteetin, esimerkiksi piispan, hyväksymiä, jotta

niitä voidaan käyttää liturgian vietossa. (Pyhä ekumeeninen Vatikaanin II kirkolliskokous 2006, 196.)

Myös *Orientalium Ecclesiarum* -asiakirja, joka käsittelee idän katolisia kirkkoja, mainitsee käännösten hyväksyttämisen paikallisella kirkollisella auktoriteetilla olevan välttämätöntä ennen käännösten käyttöön ottoa. Tässä asiakirjassa myös tarkennetaan, että kansakielen käyttö liturgiassa tulee hyväksyttää Apostolisella istuimella eli paavilla. (Pyhä ekumeeninen Vatikaanin II kirkolliskokous 2013, 364)

Messujen viettäminen kansakielellä helpottaa erityisesti kuurojen osallistumista messuun sillä huulilentaluku on huomattavasti helpompaa paikallisella kielellä kuin latinan kielellä, jota edes kaikki kuulevat seurakuntalaiset eivät välttämättä ymmärrä hyvin. Toki yhä edelleen messujen ymmärtäminen vaati huulilentalukutaitoa sekä hyvää puhekielen ymmärrystä.

3.2.2 Roomalaisen messukirjan yleinen johdanto

Roomalaisen messukirjan yleinen johdanto (1969) käsittelee messun viettoon liittyviä asioita. Tässä asiakirjassa kerrotaan kirkkorakennuksen sisällä tehtävistä rakenteellisista muutoksista sekä messun käytännöistä, jotka vaikuttavat myös kuurojen mahdollisuuksiin osallistua messuun.

Kirkkorakennuksen yksi merkittävä muutos oli alttarin paikan siirtäminen. Ennen 1960-luvun loppua alttari oli kiinni kirkon takaseinässä, mutta uusien käytäntöjen julkaisun jälkeen alttari tuli siirtää irti seinästä siten, että sen ympäri on helppo kävellä ja messua voitaisiin viettää kasvot seurakuntaa kohti. (General Instruction of the Roman Missal 1969.) Altтарin muutos vaikuttaa kuurojen messuun osallistumiseen siten, että tilanteiden ymmärtämisen kannalta kasvojen näkeminen on paljon helpompaa ja näin myös huulilentaluku mahdollistuu.

Messukaavassa on Roomalaisen messukirjan yleisen johdannon mukaan yhä osia, jotka tulee lausua selkeällä äänellä. Tällaisia osia ovat erityisesti konsekraation hetki, joka tulee messukirjan mukaan lausua selkeällä äänellä. (General Instruction of the Roman Missal 1969.) Käytännössä tämän uudistuksen jälkeen messua oli mahdollisuus viettää viittomakielellä, mikäli pappi lausui konsekraation sanat myös ääneen.

3.2.3 Katolinen kirkkolaki

Katolisessa kirkkolaissa (Codex Iuris Canonici 1983) mainitaan Vatikaanin toisen kirkolliskokouksen asiakirjojen ja Roomalaisen messukirjan yleisen johdannon tapaan muutoksia ja käytäntöjä, jotka vaikuttavat kuuroihin epäsuorasti. Kirkkolaista löytyy kuitenkin myös suoria mainintoja kuuroista ja viittomakielestä. Viitatessani kirkkolain eri pykäliin käytän lähdeviitteenä lyhennettä Can. ja viitatus kohdan numeroa pykälien löytämisen helpottamiseksi.

Kielestä ja käännöksistä on kirkkolaissa mainittu samat asiat kuin Roomalaisen messukirjan yleisessä johdannossa ja Vatikaanin toisen kirkolliskokouksen asiakirjoissa, eli käännökset tulee aina hyväksyttävä kirkollisella auktoriteetilla, minkä jälkeen niitä voi käyttää esimerkiksi kansankielistä messua vietettäessä. (Can. 928, 825 § 1–2.) Käännökset tulee myös tehdä hyväksytyistä lähteistä (Can. 826 § 2).

Kuurot mainitaan kirkkolaissa kohdassa, jossa käsitellään tuomarin eteen joutumista. Mikäli kuulusteltavana on esimerkiksi puhe- tai kuulovammainen henkilö, tuomari voi halutessaan valita tulkin avukseen tai hän voi käydä kuulustelun suoraan kuulusteltavan kanssa kirjallisena. (Can. 1471.)

Viittomakieltä voi kirkkolain mukaan käyttää myös ilman tulkkia esimerkiksi avioliittoa solmittaessa. Tällöin henkilö, joka ei syystä tai toisesta pysty puhumaan, voi ilmaista tahtonsa solmia avioliiton viittoen. (Can. 1106, 1104 §

2.)

Ripittäytymisen apuna voidaan käyttää tulkkia, mutta tällöin tulkkia sitoo ehdoton vaitiolo velvollisuus, kuten rippi-isääkin. Jos tulkki rikkoo vaitiolo velvollisuutta, häntä tulee rangaista asianmukaisesti. Rangaistus ei voi kuitenkaan olla ekskommunikaatio, eli sulkeminen kirkon sakramenttiyhteyden ulkopuolelle, kuten papilla. (Can. 1388 § 1–2.)

4 KIRKOLLINEN KUUROJENTYÖ

Maailmassa on noin 70 miljoonaa kuuroa (World Federation of the Deaf n.d.). Kirkko ympäri maailmaa palvelee miljoonia kuuroja (National Catholic Office for the Deaf 2014a). Kirkon rooli kuulovammaisten tukemisessa on vaihdellut historian aikana moneen kertaan. Näyttäisi siltä, että 1900-luku oli kohtalaisen hiljainen kuurojentyön osalta, mutta uusien kirkkolakien ja myös kuuroja koskettavien asiakirjojen ilmestymisen jälkeen kuurojentyö näyttää nostaneen päätään katolisessa kirkossa.

4.1 Kuurojentyön historia Katolisessa kirkossa

Uuden ajan kynnykselle saakka ajateltiin, ettei kuuroja voitu opettaa ja että he eivät voineet puhua. Puheen merkitystä on korostettu kautta historian ja sen katsottiin erottavan ihmiset eläimistä. Romaanisissa kielissä, kuten espanjan kielessä, sana *lengua* tarkoittaa kommunikoitavan kielen lisäksi kieltä elimenä. Myös suomen kielessä sanalla *kieli* on kaksi merkitystä. Tämä heijastelee ajattelutapaa siitä, että kieli ja puhe olisivat linkittyneet toisiinsa, eikä kieltä voisi oppia ilman puhetaitoa. (Plann 1997, 14–36.)

Jo yli 300 vuotta ennen ajanlaskumme alkua Aristoteles (384–322 eKr.) kirjoitti syntymästä kuurojen pystyvän sanojen sijaan eläinten tavoin tuottamaan vain vokaaliäänteitä. Hän piti kuulemista välttämättömänä oppimisen ja tiedon saannin kannalta. (Plann 1997, 14–36; Schein 1984, 51–52.) Myös Raamatussa mainitaan useammassakin kohtaa kuurous, mutta itse kuulemisesta muun muassa apostoli Paavali kirjoittaa: ”Usko syntyy kuulemisesta” (Room. 10:17). Raamatun lisäksi katolisessa kirkossa merkittävät henkilöt ovat puhuneet kuulemisen ja uskon yhteydestä, kuten pyhä Augustinus (354–430), jonka mukaan kuurous oli jonkinlainen haitta tai jopa este uskolle. (Plann 1997, 14–36.) Hengellisissä lähteissä, kuten Raamatussa, kuurous on useimmiten vertauskuva ihmisistä, jotka sulkevat korvansa Jumalan sanalta (Isä

Anders, henkilökohtainen tiedonanto 24.4.2015).

Kuurojen opetus on lähtenyt kehittymään hitaasti 1500-luvun puolivälissä Espanjassa, jossa benediktiiniläismunkki Pedro Ponce de León (1520–1584) opetti kahta kuuroa aatelispoikaa, Francisco ja Pedro de Valescoa, Oñan benediktiiniluostarissa. (Salmi & Laakso 2005, 23; Schein 1984, 53.) Puheen ja äänteiden opettamisen lisäksi veli Ponce käytti opetuksessaan myös viittomia (Plann 1997, 14–36; Salmi & Laakso 2005, 23). Benediktiinimunkit, kuten monet muut luostariyhdistykset, painottavat luostarissaan hiljaisuutta (The Benedictine Monks 2012; Plann 1997). Hiljaisten hetkien vuoksi tällaiset luostarit ovat usein kehittäneet oman viittoma- ja sormiaakkosjärjestelmän (Schein 1984, 53).

Koska Oñan luostari – jossa veli Ponce opetti de Valescon veljeksiä – oli benediktiiniluostari, veli Ponce osasi luostarissa käytössä olleen viittomajärjestelmän, jonka avulla hän pystyi helpommin opettamaan veljeksiä. Ehkä myös tästä syystä veli Ponce oli valmis opettamaan kuuroja, joita aikalaiset uskoivat olevan mahdoton opettaa. Francisco ja Pedro de Valesco käyttivät veli Poncen opetukseen tullessaan niin kutsuttuja kotiviittomia, jotka he olivat yhdessä muiden kuurojen sisarustensa kanssa itse kehittäneet. Tämä todisti veli Poncelle, ettei puhetaidon puuttuminen tarkoittanut järjen puutetta. De Valescon veljesten menestyksen seurauksena Oñan luostarin munkit eivät hyväksyneet enää yleistä ajatusta siitä, etteikö kuuroja ollut mahdollista opettaa. (Plann 1997, 14–36.)

Kirkkolain (Codex Iuris Canonici) mukaan kuurot eivät olleet voineet toimia pappina ennen de Valescon veljeksiä. Lain mukaan ehtoollisen asettamisen sanat tuli lausua ääneen, mitä pidettiin esteenä kuuron pappiskutsumuksen kannalta. Veli Poncen opetuksen ansiosta molemmat de Valescon veljekset kuitenkin oppivat puhumaan. Tämä mahdollisti Pedro de Valescon vihkimisen mitä ilmeisimmin Espanjan ja koko maailman ensimmäiseksi kuuroksi papiksi. Pedro de Valesco osasi puhua, lukea ja kirjoittaa espanjaa ja latinaa sekä kirjoittaa kreikkalaisia kirjaimia. (Plann 1997, 14–36.)

Tarkempia tietoja veli Poncen opetusmetodeista ei ole säilynyt. Veli Poncen tiedetään kirjoittaneen ja jopa julkaisseensa kirjan kuurojen opettamisesta, mutta kirja katosi. Kuurojen opetuksen kannalta oli onni, että 1500- ja 1600-lukujen taitteessa toinen espanjalainen pappi isä Juan Pablo Bonet (1579–1623) opetti kuuroja ja julkaisi opetusmetodeistaan kirjan, joka on säilynyt aina tähän päivään saakka. Sekä veli Ponce että isä Bonet olivat todistaneet Aristotelien väitteet, ettei kuuroja voitu opettaa, vääriksi. (Schein 1984, 54; Plann 1997, 14–36.)

1700-luvun puolella välissä ranskalainen juristi ja pappi isä Charles Michel de l'Épée kiinnostui kuuroista ja heidän kielestään. Hän alkoi täysin viittomakieltä taitamattomana opiskella pariisilaisten käyttämiä viittomia. Kuurojen avustuksella isä de l'Épée oppi viittomat ja kehitti viitotun ranskan kielen. Isä de l'Épée ei huomannut, että viittomakielellä oli jo oma kielioppinsa ja siksi hän sovelsi ranskan kielen kielioppia myös viittomiin. (Salminen & Laaksonen 2005, 24–26; Schein 1984, 54–55; Barakat 1975, 23.)

1760-luvun alussa isä de l'Épée (1712–1789) perusti Pariisiin maailman ensimmäisen vain kuuroja opettaneen koulun. Hän käytti opetuksessaan apuna puhetta, huulilukua ja isä Bonetin kehittelemiä sormiaakkosia. Koska isä de l'Épée piti viittomakieltä kuurojen luonnollisena kielenä, hän käytti sitä myös opetuksessaan (Salmi & Laaksonen 2005, 24–26; Burch 2002, 49). Hän laajensi viittomistoa yhdessä oppilaidensa kanssa ja loi niin kutsuttuja metodisia viittomia, jotka kuvaavat kielen osia, jotka eivät olleet esitettävissä kuten artikkeleita, päätteitä, prepositioita ja abstrakteja käsitteitä. 1800-luvulla metodiset viittomat kuitenkin poistettiin käytöstä isä de l'Épéen perustamassa koulussa sillä niitä pidettiin keinotekoisina. (Salmi & Laakso 2005, 24–26; Schein 1984, 55.)

Muutamien vuosien kuluttua siitä, kun isä de l'Épée perusti kuurojen koulunsa Pariisiin, käynnisti saksalainen opettaja ja urkuri Samuel Heinicke (1727–1790) kuurojen opetuksen Leipzigissa. Toisin kuin isä de l'Épée, Heinicke korosti puheen merkitystä kuurojen opetuksessa. Heinicken kuoltua ei ollut ketään

riittävän vahvaa puheeseen painottuneen opetuksen kannattajaa, joten useimmat kuurojen koulut ottivat käyttöönsä ranskalaisen opetusmetodin, joka tukeutui viittomiin puheen korostuksen sijaan. (Salmi & Laakso 2005, 27.)

Vaikka asenteet viittomakieltä kohtaan olivat parantuneet muutaman sadan vuoden aikana, vuonna 1880 pidetyssä Milanon kongressissa päätettiin, että kieliä opettaessa tärkeintä oli opettaa kuurot oppilaat puhumaan kieliä, ei viittomaan. (Schein 1984, 60–61.)

1900-luvulla katolisessa kirkossa tehtiin merkittäviä muutoksia ja uudistuksia, jotka vaikuttivat myös kuurojen hengelliseen elämään ja osallistumiseen niin messuihin kuin muihin kirkon tapahtumiin ja toimituksiin. Merkittävimmät muutokset tehtiin muun muassa Vatikaanin toisessa kirkolliskokouksessa (1962–1965) ja ne kirjattiin kirkolliskokouksen jälkeen Roomalaisen messukirjan yleiseen johdantoon (1969) ja katoliseen kirkkolakiin (1983). Useimmat muutokset tehtiin hyödyttämään koko kansaa, mutta niillä oli myös vaikutuksensa kuurojen osallistumiseen messussa.

Vasta 2000-luvulla katolisessa kirkossa on alettu jälleen heräämään kuurojentyön tarpeeseen. Erityisesti Amerikoissa luennoidaan jonkin verran viittomakielestä ja kuurojentyöstä ja jopa papisto on alkanut tekemään töitä kuurojen aseman parantamiseksi. Vaikka kirkossa kuuroilla on samat oikeudet kuin kuulevilla, eivät ne silti aina toteudu. Meksikossa luennoineet isä Joseph J. Bruce ja sisar Arlene Trant puhuvat siitä, miten protestanttiset kirkot ovat katolista kirkkoa edellä muun muassa lähetystyössä. Protestantit tekevät lähetystyötä jopa erikseen kuuroille ja joissakin maissa ennen katolilaiset kuurot ovat siirtyneet protestanttisiin kirkkoihin, koska katolisella kirkolla ei ole heille mitään tarjottavaa. (International Catholic Foundation for the Service of Deaf Persons 2003.)

Osa kuuroista katolilaisista ei käy ehtoollisella. Sisar Arlene Trant kertoo erään papin kysyneen kuuroilta, mikseivät he ottaneet vastaan eukaristiaa, mihin he vastasivat, etteivät voineet ottaa vastaan ehtoollista ripittäytymättä ensin eikä se

heidän mukaansa ollut mahdollista. (International Catholic Foundation for the Service of Deaf Persons 2003.)

Myös 2000-luvun paavit ovat puheissaan maininneet kuurot ja paavi Fransiskus I, kuten edeltäjänsäkin, ovat käyneet puhumassa kuuroille heidän oikeuksistaan ja asemastaan yhteiskunnassa. Paavien mielestä kuurojen integroitumista kuulevaan yhteiskuntaan ja kirkkoon tulisi tukea. (Catholic News Service 2009; Catholic News Agency n.d.) Sekä paavit Fransiskus I että emerituspaavi Benedictus XVI ovat ilmaisseet huolensa kuurojen asemasta kirkossa ja heistä messun ja evankeliumin saavutettavuutta tulee parantaa (Catholic News Agency n.d.).

Amerikassa on olemassa paljon katolisia kuurojen seurakuntia. Joissakin näistä seurakunnista toimii myös kuuroja pappeja, jotka viettävät messua viittomakielellä (Milwaukee Wisconsin Journal Sentinel 2011).

Kuurojen etuuksia ajava National Catholic Office for the Deaf on julkaissut ohjeet viittomakielentulkin tilaamisesta kirkollisiin tilaisuuksiin. Ohjeissa kerrotaan tulkin ammatista ja viittomakielen vaikutuksesta tulkkaukseen, tulkin roolista ja ohjeet siitä, miten kirkko tilaa tulkin. Ohjeissa sanotaan myös, että kirkon tulisi kustantaa viittomakielentulkki, vaikkakin osa viittomakielentulkeista voi tehdä tulkkauksen niin kutsuttuna vapaaehtoistyönä, mutta sitä ei pidä odottaa kaikilta tulkeilta. Ohjeissa on myös ohjeet tulkille, kuinka toimia katolisessa messussa. (National Catholic Office for the Deaf 2014b.) Nämä ohjeet olisivat hyvin sovellettavissa myös Suomeen, joskin tulkin tilausohjeet tulisi muuttaa suomalaisten palveluntuottajien ohjeita vastaaviksi.

4.2 Kuurojentyö katolisessa kirkossa Suomessa

Kuurojentyötä katolisessa kirkossa Suomessa on tehty todella vähän ja tähän tarpeeseen opinnäytetyölläni vastaan. Kuurojentyön vähyys johtuu varmasti osittain myös katolilaisten pienestä määrästä Suomessa. Vuonna 2013

Suomessa oli 12 434 katolilaista ja heidän määränsä on huomattavassa kasvussa (Katolinen kirkko Suomessa 2013). Vuoden 2012 tilaston mukaan Suomessa asuvista katolilaisista 52,6 %:n äidinkieli oli jokin muu kuin suomi tai ruotsi (Katolinen kirkko Suomessa 2012d.)

Katolisessa kirkossa Suomessa on ollut tarvetta viittomakielentulkkaukselle verrattain vähän. Tilauksia tulee kuitenkin yhä silloin tällöin ja opinnäytetyöni tuoteosiolle on varmasti tarvetta. Koska kirkko kasvaa jatkuvasti, valmiiksi käännetty ja kehitetty katolinen terminologia suomalaisella viittomakielellä on tärkeä. Termien kääntäminen viittomakielelle avaa paremmat mahdollisuudet myös viittomakielisille katolilaisille ja katolisesta kirkosta kiinnostuneille.

Termien kääntäminen ja kehittäminen suomalaiselle viittomakielelle on tärkeää myös seurakuntien maahanmuuttajien suuren määrän vuoksi. Mikäli jokainen vierasperäinen termi tulkattaisiin käyttäen aakkostamista, eivät suomen kieltä taitamattomat tai sitä heikosti hallitsevat välttämättä ymmärrä tulkkausta hyvin tai jokin tärkeä asia saattaa jäädä epäselväksi. Tämän vuoksi on erittäin tärkeää tarjota laadukkaampaa tulkkausta, mihin opinnäytetyöni pyrkii.

Käännöstyöni ongelmana on, ettei viittomakieli ole, Abbe de l'Épée'n tavoin, äidinkieleni, jolloin monet viittomat saattavat tuntua natiiviviittojista vierailta. Työni tavoitteena ei ole luoda pysyvää sanastoa, jota kuurot tästä eteenpäin käyttävät katolisissa yhteyksissä, vaan kehittää lähtökohta uusille viittomille ja niiden jatkokehittämiselle.

4.3 Kuurojentyö Suomessa

Suomessa ensimmäisen kuurojen koulun perusti Carl Oscar Malm (1826–1863) vuonna 1846 Porvooseen. Koska koulu oli yksityinen, Malmin tavoitteena oli saada valtio ottamaan vastuulleen opetuksen järjestämisen kuuroille. Koululle perustettu johtokunta laati yhdessä Malmin kanssa kirjeen senaatille, jossa he anoivat valtiota järjestämään kuurojen opetuksen ja perustamaan uuden

kuurojenkoulun. Senaatti hyväksyi anomuksen vuonna 1858 ja uusi koulu perustettiin Turkuun. Uudessa koulussa noudatettiin samankaltaista opetussuunnitelmaa kuin kansakoulussakin ja opetuskielenä oli viittomakieli, mutta viittomakielen taitotaso kuulevilla opettajilla oli vaihtelevaa. (Rantala & Kuusi 2008, 6–14; Salmi & Laakso 2005, 38–47.)

Vaikka kuurojenkouluissa Suomessa käytettiin alun perin viittomakieltä 1890-luvulla, viittomakielen asema Suomen kuurojenkouluissa horjui. Kuurojenkouluja oli perustettu jo useammalle paikkakunnalle, mutta vuonna 1892 astui Suomessa voimaan uusi kuurojenkouluasetus, jonka mukaan puheen tuli olla olennainen opetusmetodi. Vain aikuisopiskelijoilla oli oikeus käyttää viittomakieltä opetuksen aikana. Oppituntien lisäksi viittomakielen käytöstä tuli kiellettyä myös välitunneilla ja vapaa-ajalla ja sen käyttämisestä rangaistiin. Tästä aikakaudesta käytetään kuurojen yhteisössä kansainvälisesti nimeä oralismi. (Rantala & Kuusi 2008, 8–10.)

Oralismi vaikutti paljon kuurojen oppimiseen sillä kaikki eivät oppineet suomen kielellä läheskään yhtä hyvin kuin viittomakielellä ja todellinen oppi saatiinkin asuntoloissa, joissa oppilaat opettivat toisiaan salaa viittomalla. (Salmi & Laakso 2005, 170–181.) Kielletyn viittomakielen käyttäminen lujitti kuurojen yhteisön yhteisöllisyyden tunnetta ja tapaamiset myös kouluajan päätyttyä olivat, ja ovat yhä, kuuroille todella tärkeitä. Tukholmassa kuurot olivat perustaneet oman yhdistyksen, jonka innoittamana vuonna 1886 perustettiin Turkuun ensimmäinen kuurojenyhdistys, Döfstumföreningen i Åbo eli Mykkäinseura Turussa (Rantala & Kuusi 2008, 11; Turun kuurojenyhdistys ry 2014). Vuoteen 1910 mennessä yhdistyksiä oli perustettu jo parille kymmenelle paikkakunnalle. (Rantala & Kuusi 2008, 8–11.)

1900-luvun alussa senaatti hyväksyi useiden anomusten jälkeen kuurojen matkapapin viran perustamisen. Suomen evankelisluterilainen kirkko alkoi järjestää kuuroille sielunhoitoa ja jumalanpalveluksia ja lopulta papinvirkojen lisäksi viittomistaitoiset diakonissat alkoivat hoitaa myös kuurojen asioita. (Rantala & Kuusi 2008, 15–18.) Tulkkausta hoitivat omaiset ja pikkuhiljaa

palvelujen järjestämisvastuu siirtyi 1980-luvulla kunnalle, minkä jälkeen vastuu siirrettiin vuonna 2010 nykyiseen muotoonsa Kansaneläkelaitokselle (Kela) (Kuurojen Liitto ry i.a.; Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö 2010).

2000-luvulla luterilaisessa kirkossa on tehtyä paljon kirkollisia käännöksiä viittomakielelle. Näistä merkittävimpiä ovat Raamatun ja jumalanpalveluksen kaavan käännökset. (Kirkko ja viittomakieliset i.a.) Katolisessa kirkossa näitä käännöksiä ei kuitenkaan voi käyttää sillä ne eivät ole katolisen kirkkolain edellyttämien kirkollisten auktoriteetin hyväksymiä (Can. 928, 825 § 1–2, Can. 826 § 2).

4.4 Monastiset viittomakielet: sisterssiläinen viittomakieli

Monastiset viittomakielet ovat keksittyjä kieliä, joita käytetään lähinnä vain jonkin tietyn luostarin tai sääntökunnan sisällä. Monastisia viittomakieliä on dokumentoitu verrattain vähän, mutta sisterssiläismunkki Robert A. Barakat otti tehtäväkseen 1980-luvulla julkaista teoksen, johon on dokumentoitu sekä tietoa sisterssiläismunkkien käytössä olleiden viittomakielien rakenteesta ja kieliopista että kuvailut ja kuvat munkkien käyttämistä viittomista (Barakat 1975, 11–16).

Monastiset viittomakielet ovat syntyneet luostareihin, joissa painotetaan hiljaisuutta. Barakatin dokumentoimia sisterssiläisen viittomakielen viittomia käytetään hiljaisina hetkinä, jolloin puhetta kommunikaatiokeinona tulisi välttää. Mikäli viittojan kielitaito ei riitä asian ilmaisemiseen viittoen, hän saa käyttää puhetta vain lyhyen hetken. (Barakat 1975, 16–22.)

Benediktiiniläismunkki Pedro Ponce de Leónin 1500-luvulla käyttämät viittomat olivat todennäköisesti samankaltaisia kuin Barakatin dokumentoimat viittomat sillä sisterssiläismunkit kuuluivat alun perin benediktiineihin, mutta 1000-luvulla benediktiiniläisluostarissa tapahtuneen reformin seurauksena syntyi sisterssiläisten haara, johon Robert A. Barakat kuului (Religious Vocation 2014;

Barakat 1975).

Samasta syystä kuin viitottu puhe monastiset viittomakielet eivät todellisuudessa ole kieliä sillä ne pohjautuvat aina paikalliseen puhuttuun kieleen, Barakatin tapauksessa englantiin. Veli Poncen oppilaiden, Francisco ja Pedro de Valescon, käyttämä kotikieli taas ei pohjautunut mihinkään puhuttuun kieleen vaan sillä oli oma kielioppinsa. (Plann 1997, 22.) Barakatin dokumentoimat viittomat ovat käännöstyöni kannalta tärkeitä sillä ne ovat viittomakielistä läheisimmässä suhteessa katoliseen kirkkoon ja ovat todennäköisesti periytyneet vuosisatojen takaa tähän päivään.

Barakatin teoksen sistressiläinen viittomisto koostuu kolmenlaisista viittomista: Authorized List of Signs for the Cistercian Order (suom. Sistressiläisen sääntökunnan virallinen viittomalista), Authorized List of Signs for St Joseph's Abbey (suom. Pyhän Joosefin luostarin virallinen viittomalista) ja List of Original Signs from St Joseph's Abbey (suom. Pyhän Joosefin luostarin omien viittomien lista). Jälkimmäisin lista on tehty täydentämään kahta ensimmäistä sillä pyhän Joosefin luostarissa koettiin, etteivät sääntökunnan ja pyhän Joosefin luostarin virallisten viittomien listat riittäneet kunnolliseen kommunikointiin. (Barakat 1975, 88, 173.)

Molemmat virallisten viittomien listat koostuvat kahdenlaisista viittomista, perusviittomista ja johdoksista. Johdetut viittomat, johdokset, on johdettu perusviittomista eli niitä yhdistelemällä on luotu uusia, yhdyssanan kaltaisia, viittomia. (Barakat 1975, 88, 173.) Monilla sisterssiläisen viittomakielen johdetuilla viittomilla on parafrastisia piirteitä. Parafraasi tarkoittaa sanan selittämistä toisin sanoin, kuten esimerkiksi sisterssiläisen viittomakielen sana *benediktiini*, joka viitotaan kuvaillen benediktiinimunkkia tämän vaatetuksen perusteella viittomin MUSTA ja MUNKKI (Karlsson 2008, 208, 244; Barakat 1975, 181). Pyhän Joosefin luostarin omat viittomat koostuvat vain johdoksista (Barakat 1975, 173).

5 KÄÄNNÖSTYÖ

Kokosin käännettävien termien listan Outi Kecskemétin kokoaman Katolista terminologiaa -teoksen (2010) perusteella. Valitsin termit käännöslistani (Liite 3) niiden yleisyyden perusteella. Kaikkia termejä, jotka ovat käännöslistani, käytetään katolisessa kirkossa lähes päivittäin. Termit voivat esiintyä messun lisäksi muissa toimituksissa, kuten häissä, hautajaisissa, konfirmaatiossa, ensikommunion messussa ja niin edelleen sekä seurakunnan erilaisissa tapahtumissa kuten uskonnonopetuksessa, lasten kerhossa, teologisessa opintopiirissä tai informaatiokurssilla. Monet termit ovat varmasti käytössä myös teologian laitoksella, luennoilla, joissa käsitellään katolista kirkkoa ja luterilaisen kirkon historiaa. Näiden kaikkien tilaisuuksien kannalta on tärkeää, että jokaiselle termille olisi oma viittomansa.

Viittomalistalla on 79 keskeisintä termiä, joista osalle löytyy luterilaisesta kirkosta vastine. Kaikki luterilaisessa kirkossa käytössä olevat viittomat eivät kuitenkaan eri syistä sovi käytettäväksi katoliseen kirkkoon, joten osalle termeistä täytyi luterilaisesta vastineesta huolimatta kääntää tai kehittää uusi viittoma. Syitä, miksi joitakin luterilaisia viittomakielisiä termejä ei katolisessa kirkossa voi käyttää, ovat esimerkiksi näkökulmaerot ja toimitusten väliset erot. Näkökulmaeroista hyvä esimerkki on käsitys reformaatiosta. Luterilaisessa kirkossa kyse on uskonpuhdistuksesta, kun taas katolisesta näkökulmasta pieni osa kirkkoa erosi katolisesta kirkosta. Samoin käsitys neitsyt Mariasta on luterilaisessa kirkossa eri kuin katolisessa, jossa neitsyt Mariaa kutsutaan usein Jumalanäidiksi. Luterilaisessa kirkossa on paljon samoja toimituksia kuin katolisessa kirkossa, mutta toimintatavat poikkeavat toisistaan. Luterilaisessa kirkossa on tapana polvistua alttarin edessä olevaan puolikaareen vastaanottamaan ehtoollinen, mistä viittoma EHTOOLLINEN juontaakin juurensa. Katolisessa kirkossa Suomessa tällaista tapaa ei kuitenkaan ole.

Osa listani termeistä löytyy myös sisterssiläisen viittomakielen viittomalistoista, mutta niiden käyttö suomalaisessa viittomakielessä sellaisenaan on

mahdotonta, sillä viittomakielten rakenne-erot sisterssiläisen ja suomalaisen viittomakielen välillä ovat suuret. Sisterssiläisessä viittomakielessä on esimerkiksi käytössä suomalaiselle viittomakielelle tuntemattomia foneemeja, kuten käsimuotoja.

Vaikka käännettäviä termejä on listattu 79, on lopullisia termikäännöksiä variaatioineen 98. Käännöstekniikoinani olen käyttänyt ikonista eli kuvamaista käännöstä, suoraa käännöstä sisterssiläisestä viittomakielestä, lainaamista sisterssiläisestä viittomakielestä, lainaamista evankelis-luterilaisen kirkon terminologiasta, parafrastisuutta, käännöstä latinan kielestä, käännöstä suomen kielestä, käännöstä kreikan kielestä, semanttista käännöstä ja lainaamista puolalaisesta viittomakielestä sekä erilaisia johdoksia.

5.1 Semanttinen käännös

Semantiikka tutkii merkityksiä (Karlsson 2008, 15). Semanttiset käännökset perustuvat sanojen merkitykseen, esimerkiksi *oktaavi* tulee latinan kielestä ja tarkoittaa kahdeksaa, mutta katoliseen yhteyteen laitettaessa oktaavi viittaa usein kahdeksaan päivään, kuten pääsiäisoktaavi, jonka aikana juhlitaan kahdeksan päivää Kristuksen ylösnousemusta. Tämän vuoksi viittoman OKTAAVI molemmat variaatiot sisältävät viittomat KAHDEKSAN ja PÄIVÄ. Viittomat KAHDEKSAN ja PÄIVÄ on yhdistetty ensimmäisessä variaatiossa siten, että ne muodostavat yhden morfeemin. Viittomat saa yhdistettyä muuntamalla viittomasta PÄIVÄ yhden foneemin, käsimuodon, vastaamaan numeron *kahdeksan* käsimuotoa. Termistä *oktaavi* saatiin johtamalla myös toinen variaatio, jossa viittoma PÄIVÄ viitotaan pelkällä dominoivalla kädellä ja PÄIVÄN liike muutetaan toistuvaksi, jolloin sitä ei voi sekoittaa numeron *kahdeksantuhatta* viittomaan.

Semanttinen käännös on myös viittoma reformaatio, joka kuvaa kirkkojen ajautumista erilleen 1500-luvulla. Tässä yhdysviittomassa viitotaan ensin viittoma KIRKKO ja sen jälkeen JAKAUTUA, kuitenkin siten, etteivät molemmat

kädet liiku vaan ei-dominoiva käsi pysyy paikallaan ja dominoivakäsi tekee samaan liikkeen kuin viittomassa JAKAUTUA. Tämä kuvaa tilannetta 1500-luvulla, jolloin Lutherin johtama uudistusliike erosi katolisesta kirkosta ja lähti kulkemaan omaan suuntaansa.

Viittoma PAAVI taas saa merkityksensä kirkon paavin viran käsityksestä. Paavi on Pietarin seuraaja ja Rooman piispa. (Matt. 16:18–19; KKK 880–882.) Paavi voidaan katolisessa yhteydessä siis viittoja PIISPA AVAIN, sillä avain on Pietarin symboli.

Muita semanttiseen käännökseen perustuvia termejä ovat rauhanmerkki, arkkienkeli, demoni, helvetti, ikoni, arkkipiispa, hiippakunta, kappalainen, paavi, luostari, munkki, adoraatio, hartaus, katumuksen herättäminen, katumus, katumushartaus, katumustyö, konfirmaatio, retriitti, sakaristo, Caritas, nunna, sääntökunta, kirkkoherra, psalmi, hostia, eukaristia, saarna, taivaaseen ottaminen, neitsyt Maria ja katedraali.

5.2 Ikoninen tai indeksikaalinen käänнос

Ikonisella tai indeksikaalisella käännökellä tarkoitetaan tässä niitä käänносvastineita, jotka on luotu joko metonymian tai metaforan avulla. Metonymialla tarkoitetaan sitä, että esimerkiksi jokin osa kokonaisuudesta toimii merkkipohjana indeksikaalisesti eli viitteenomaisesti. Ikoniset käännökset ovat joko metaforisia tai kuvanomaisia. (Terhi Rissanen, henkilökohtainen tiedonanto 22.5.2015.)

Ikonisilla eli kuvamaisilla käännökösillä tarkoitetaan viittomia, joiden tekotapa muistuttaa esinettä tai asiaa visuaalisesti, esimerkiksi sen ääriviivojen piirtämistä tai esineen käsittelytavan kuvailua. (Karlsson 2008, 278; Rissanen 2006, 29–33.)

Indeksikaalisia käännökösia ovat muun muassa *ripin* toinen variaatio, jossa

viitotaan rippikopissa ripittäytyjän ja rippi-isän välissä oleva säleikkö. Myös sana *kappeli*, joka viitotaan käyttämällä viittomaa KIRKKO, muuttaen kuitenkin viittoman yksi foneemi, käsimuoto, siten, että viittoma itsessään kuvaa pientä kirkkoa. Muun muassa sisterssiläisen viittomakielen viittoma KIRKKO viitotaan käyttäen sisterssiläisen viittomakielen viittomia PIENI ja KIRKKO. Käännöksessäni halusin kuitenkin käyttää vain yhtä morfeemia kappelin kuvaamiseen, mikä mahdollistui muuttamalla viittoman käsimuotoa.

Hyvä esimerkki ikonisesta käännöksestä on sanan *monstranssi* viittoma, joka kuvaa tapaa, jolla monstranssia käsitellään, sekä hostiaa, joka on asetettuna monstranssin keskelle. Ei-dominoiva käsi ikään kuin tarttuu monstranssin varsiosaan ja dominoiva käsi asettuu hieman ei-dominoivan käden yläpuolelle muodostaen hostian sormilla.

Muita ikonisia tai indeksikaalisia käännöksiä ovat Vatikaani, suitsutus, hostia, krusifiksi, diakoni, pappi, ehtoollinen, eukaristia, ristinmerkki, psalmi, nunna, adoraatio, luostari, munkki, kardinaali, katekismus, sairaiden voitelu ja sakramentti.

5.3 Suora laina evankelis-luterilaisesta kirkosta

Vaikka osaa luterilaisen kirkon viittomakielisistä termeistä ei voida käyttää katolisissa yhteyksissä, jotkin termit toimivat sekä katolisessa että luterilaisessa kirkossa. Tällaisia termejä ovat Katekismus, kolehti, katolilainen, katolinen, piispa, katolinen kirkko, esirukous, kaste, autuas, evankeliumi, psalmi, pyhimys, paholainen ja Saatana.

5.4 Parafrasointi

Parafrasointi tarkoittaa sanan esittäminen toisin sanoin tai toisessa muodossa ja sen tarkoituksena on usein selventää jotakin asiaa. Parafrasointi on olennainen

osa viittomakielelle tulkkausta sillä viittomakielessä on vain vähän yläkäsitteitä (Roslöf & Veitonen 2006a, 112–113; Roslöf & Veitonen 2006b, 170).

Parafrasointia päädyin käyttämään muun muassa termin ristintie kääntämisessä. Termin olisi voinut kääntää käyttäen jo olemassa olevia termejä RISTI ja TIE, mutta tällöin merkitys ei olisi täysin vastannut termin tarkoitusta. Mikäli ristintie tarkoittaisi pelkkää Jeesuksen matkaa ylös Golgatalle ristiä kantaen, olisi viittoma voinut olla pelkkä käänнос suomen kielestä viittomakieleen. Ristintiehen kuitenkin kuuluvat myös muun muassa Jeesuksen tuomitseminen ristiinnaulittavaksi ja ylösnousemus, joten kyseessä ei ole pelkkä matka ristille. Ristintiestä puhuttaessa voidaan ristintie viittoa viittomin JEEBUS RISTI KANTAA, mikä viittaa sekä Jeesuksen fyysiseen ristin kantamiseen että meidän syntiemme kantamiseen, sillä risti on usein kuvattu syntien symbolina. (Fitzgerald 2011, 137–144.)

Toinen esimerkki parafrasoinnista on sanan *rippi* toinen variaatio. Ripin tekemisellä tarkoitetaan syntien tunnustamista, joten valitsin *ripin* yhdeksi variantiksi parafraasin SYNTI TUNNUSTAA, joka selittää lyhyesti myös ripin merkityksen. Tämän viittoman käyttämisestä tulisi kuitenkin välttää esimerkiksi uskonnonopetuksen yhteydessä, sillä viittomat itsessään selittävät *rippi* sanan merkityksen auki.

Muita parafrasoituja termejä ovat diaspora, ane, pyhiinvaellus ja tabernaakkeli.

5.5 Käännöslaina sisterssiläisestä viittomakielestä

Sisterssiläisen viittomakielen rakenne eroaa suomalaisen viittomakielen rakenteesta, minkä vuoksi termien lainaaminen ei kaikissa tapauksissa onnistu. Sisterssiläisessä viittomakielessä kuitenkin suurin osa termeistä on johdettu perusviittomiston pohjalta, kuten *marttyyri* PUNAINEN PYHIMYS. Johdetut viittomat on merkitty sisterssiläisen viittomakielen sanakirjaan siten, että viittomia kuvaavat kirjaimet on suomalaisen viittomakielen merkitsemistapaan

kirjoitettu isolla ja johdoksen merkiksi viittomien välissä on + -merkki. Esimerkiksi benediktiinin on kuvattu sanakirjassa seuraavasti: *martyr* RED + SAINT.

Sisterssiläisen viittomakielen viittomien PUNAINEN ja PYHIMYS viittomat eroavat suomalaisen viittomakielen rakenteesta niin paljon, että niitä ei sellaisenaan voi käyttää. Silti näiden johdettujen parafrasien kääntäminen on mahdollista viittomalla johdos suomalaisen viittomakielen viittomin PUNAINEN ja PYHIMYS. Tässä tapauksessa päätin muuntaa viittoman PUNAINEN liikettä siten, että toistoliike poistui kokonaan, koska sanan *marttyyri* kohdalla punainen viittaa vereen. Tällöin viittomisesta tulee myös taloudellisempaa.

Samankaltaisia käänöslainoja ja johdoksia sisterssiläisestä viittomakielestä ovat reliikki, alttari ja kappeli.

5.6 Suora laina sisterssiläisestä viittomakielestä

Sisterssiläisen viittomakielen rakenteen poikkeavuuksista huolimatta samankaltaisuuksiakin löytyy. Osa käsimuodoista sisterssiläisessä viittomakielessä on samoja kuin suomalaisessa viittomakielessä, joten viittomien lainaaminen kielestä toiseen onnistuu.

Viittoma KATOLINEN toimii myös evankelis-luterilaisen kirkon viittomaa lainaten, mutta sisterssiläisen viittomakielen viittoma on katoliseen yhteyteen sopivampi ja myös taloudellisempi. Luterilaista viittomaa KATOLINEN viitottaessa viittoja tekee ristinmerkin käyttäen kirjaimen K-käsimuotoa. Ristinmerkin tekeminen katolisissa yhteyksissä merkitsee kuitenkin katolisen uskon tunnustamista, jolloin sisterssiläisen viittoman KATOLINEN käyttäminen tuntuu luontevammalta, sillä viittoma sisältää yhä edelleen luterilaisen viittoman ristinmerkin, mutta viittoman paikka ja käsimuoto vaihtuvat. Viittoma viitotaan sydämen kohdalle peukalolla, mikä katolisessa yhteydessä toimisikin paremmin, sillä ristinmerkki sydämeen tehdään myös ennen evankeliumin

lukemista, mikä merkitsee, että meidän sydämemme vaalii Jumalan Sanaa (Catholic Answers n.d.).

Muita lainoja sisterssiläisesti viittomakielestä ovat termit katolilainen, katolinen kirkko, ruusukko ja messu.

5.7 Käännöslaina latinan kielestä

Monet katoliset termit juontavat juurensa latinan kieleen, sillä latina on yhä kirkossa käytössä oleva kieli. Latinan kieleen pohjautuvia käännöksiä käytin lähinnä sellaisista termeistä, joita katolisessa kirkossa käytetään myös suomen kielessä. Tällaisia termejä ovat Fides, Credo, Gloria ja Ave Maria. Nämä ovat kaikki myös rukousten nimiä, poikkeuksena Fides, joka on hiippakuntalehden nimi.

Latinan kieleen pohjautuvaa käännöstä käytin myös termiä *kiirastuli* käännettäessä. Koska taiteesta ei löytynyt selkeää kuvausta kiirastulelle, päätin käyttää sen latinankielistä käännöstä *puhdistuspaikka* (lat. purgatorium). Suomalaisen viittomakielen käännös on siis PUHDISTAA PAIKKA, sillä kiirastulella sielut puhdistuvat synnistä ja pääsevät taivaaseen. Koska taivas viitotaan ylös oikealle, päätin, että KIIRASTULI tulisi viittoa myös oikealle, mutta alas, sillä kiirastulella olevat sielut eivät ole vielä päässeet täydelliseen yhteyteen Jumalan kanssa. Viittoman paikka oikealla kuitenkin viittaa tulevaan pelastukseen.

5.8 Käännöslaina suomen kielestä

Suomen kielestä käännettäviä sanojakin oli muutamia. Käännettyäni muut termit sain käännettyä myös muutaman suomen kieleen pohjautuvan viittoman. Tällaisia termejä ovat messupalvelija, ensikommunio ja esittelijä.

5.9 Käännöslaina puolalaisesta viittomakielestä

Tampereen pyhän Ristin katolisessa seurakunnassa työskentelee kappalainen isä Stanislaw Zawilowicz, joka on työskennellyt Puolassa kuurojen koulussa opettajana. Häneltä sain puolalaisen viittomakielen käännökset käännettäville termeilleni ja kaksi niistä sopi suomalaisen viittomakielen rakenteeseen ja ne olivat luontevia käännösratkaisuja. Tällaisia viittomia ovat liturgia ja ruusukko.

5.10 Käännöslaina kreikan kielestä

Jotkin katolisessa kirkossa käytettävät termit pohjautuvat latinan kielen lisäksi myös kreikan kieleen. Tällaisia termejä ovat: katekeesi ja katekumeeni. Katekeesi merkitsee uskonnon opetusta ja katekumeeni on uskonnon opiskelija. Näin sain käännettyä viittomat suorina käännöslainoina suomalaiselle viittomakielelle.

6 POHDINTA

Katolista terminologiaa ei ole koskaan aikaisemmin käännetty suomalaiselle viittomakielelle. Haasteita Suomessa tällaisen käännöstyön tekemiseen tuo myös viittomakieltä tuntevien pieni määrä. Tietävästi suomalaista viittomakieltä tuntevia kuulevia katolilaisia ei lisäksi ole muita. Tampereen Pyhän Ristin seurakunnan kappalainen isä Stanislaw Zawilowicz tuntee kyllä viittomakielialaa, mutta on asunut Suomessa vasta muutaman vuoden eikä tunne suomalaisen viittomakielen erityispiirteitä.

Ongelmia käännöstyön aloittamisen kannalta tuotti katolista kirkkoa ja kuurojentyötä koskevan aineiston löytäminen. Aineistoa myös ulkomailla on verrattain vähän ja olennaisten asioiden löytäminen oli vaikeaa. Suomenkielisen aineiston löytäminen sen sijaan osoittautui hyvinkin pian mahdottomaksi. Katolisen kirkon historiaa on kyllä sivuttu joissakin kuurojenhistoriaa käsittelevissä teoksissa. Monet teokset mainitsevat vain muutamia epäkohtia kirkon historiassa kuitenkin kertomatta niistä tarkemmin. Lähteitä löytyi kiitettävä määrä englanniksi ja sain mielestäni tuotua esille myös myönteisiä asioita historiasta ja oikaistuksi joitakin epäkohtiakin.

Käännöstyötä tehdessäni pohdin paljon työni eettisyyttä. Viittomakieliset käyttävät mielellään natiivien viittojen tekemiä käännöksiä ja vierastavat kuulevien tekemiä käännöksiä. Historiaa tutkiessani kuitenkin huomasin, etten ole ainoa, joka on kuulevana lähtenyt viittomakielen kentälle. Sekä espanjalainen munkki veli Ponce että ranskalainen isä de l'Épée, katolilaisia hekin, lähtivät samalle kentälle ja saivat kritiikin lisäksi jopa hyväksyntää työlleen kuurojen parissa. Erityisesti Abbe de l'Épéen kehittämiä viittomia on kritisoitu myös aikalaisten keskuudessa. Hänen viittomansa toimivat kuitenkin ponnahduslautana uusien, kuurojen luomien, viittomien syntymiseen.

Käännöstyölläni en pyrkinyt kääntämään ja kehittämään viittomia, joita tulisi käyttää hamaan loppuun saakka. Työni tarkoituksena on antaa ponnahduslauta

Abbe de l'Épéén tapaan kuuroille katolilaisille, jotka haluavat kehittää katolista terminologiaa omalla kielellään.

Pidän tärkeänä, että kuuroilla on mahdollisuus saada laadukasta tulkkausta viittomakielellä, ei koodattua suomen kieltä sormiaakkosten muodossa. Katolisena uskonnonopettajana koen myös tärkeäksi, että termit vastaavat katolisen kirkon käsitystä uskosta.

Koska katolisessa kirkossa käytetään useita samoja termejä kuin luterilaisessa kirkossa, oli tärkeää tarkistaa myös luterilaisten jo käännettyjen termien oikeellisuus katolisesta näkökulmasta. Kun käännökseni julkaistaan Suomen Caritas ry:n verkkosivuilla, ne ovat helposti tulkkien saatavilla. Tämä parantaa tulkkauksen laatua, sillä tulkeilla on valmista materiaalia, jonka perusteella valmistautua esimerkiksi tulkkaukseen katolisessa kirkossa. Myös opinnäytetyöni raportti toimii hyvänä valmistautumismateriaalina, sillä se sisältää perustiedot katolisesta kirkosta ja selittää myös messun kulun.

Jatkotutkimusta katolisen kirkon ja viittomakielen saralla riittää paljon. Koska katolinen kirkko edellyttää käännosten hyväksyttämistä paikallisella kirkollisella auktoriteetilla (Can. 928, 825 § 1–2, 826 § 2), tulisi luterilaisen kirkon tekemät käännökset tutkia katolisesta näkökulmasta, jotta ne voitaisiin hyväksyä. Myös puhtaiden käännosten tarve katolisessa kirkossa on suuri, sillä Raamatun ja messukirjan lisäksi käännettäviä teoksia on paljon. Katolisessa kirkossa käytetään samoja virsiä kuin luterilaisessa kirkossa, mutta koska virsikirja ei ole sama ja se sisältää paljon virsiä, joita luterilaisessa kirkossa ei tunneta, tulisi virretkin kääntää suomalaiselle viittomakielelle.

Gloria in excelsis Deo.

LÄHTEET

- Barakat, Robert A. 1975. Cistercian Studies Series: Number Eleven. Cistercian Sign Language. A Study of Non-verbal Communication. Michigan: Cistercian Publications.
- The Benedictine Monks 2012. The Rule of St Benedict. Viitattu 2.12.2014.
http://benedictinemonks.co.uk/?page_id=43
- Burch, Susan 2002. Signs of Resistance: American Deaf Cultural History, 1900 to World War II. New York and London: New York University Press.
- Catholic Answers n.d. What's the significance of the crossing of the forehead, lips and heart before the Gospel reading? Viitattu 28.4.2015.
<http://www.catholic.com/quickquestions/whats-the-significance-of-the-crossing-of-the-forehead-lips-and-heart-before-the-gosp>
- Catholic News Agency n.d. Pope to hold first official audience with the blind, deaf. Viitattu 6.2.2015.
<http://www.catholicnewsagency.com/news/pope-to-hold-first-official-audience-with-the-blind-deaf/>
- Catholic News Service 2009. Pope urges support for deaf, including access to health care. Viitattu 6.2.2015.
<http://www.catholicnews.com/data/stories/cns/0905194.htm>
- Code of Canon Law 1983. Saatavissa
http://www.vatican.va/archive/ENG1104/_INDEX.HTM
- General Instruction of the Roman Missal 1969. Saatavissa
http://www.vatican.va/roman_curia/congregations/ccdds/documents/rc_con_ccdds_doc_20030317_ordinamento-messale_en.html
- Fitzgerald, Maurus 2011. Catholic Book of Prayers. New Jersey: Catholic Book Publishing Corp.
- Hytönen, Niina & Rissanen, Terhi 2006. Käsitteet haltuun. Teoksessa Niina Hytönen ja Terhi Rissanen (toim.) Käden käännteessä. Viittomakielen kääntämisen ja tulkkauksen teoriaa sekä käytäntöä. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab, 17–25.
- International Catholic Foundation for the Service of Deaf Persons 2003. Viitattu 6.2.2015.

http://www.icfdeafservice.org/documents/2014/0/Mexico_No3_English.pdf

Isä Anders Hamberg 2015. Turun pyhän Birgitan ja autuaan Hemmingin katolisen seurakunnan kappalainen. Henkilökohtainen tiedonanto 24.4.

Jantunen, Tommi 2003. Johdatus suomalaisen viittomakielen rakenteeseen. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab.

Karlsson, Fred 2008. Yleinen kielitiede. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.

Katolinen kirkko Suomessa 2012a. Eukaristian sakramentti. Viitattu 9.2.2015. http://katolinen.fi/?page_id=410

Katolinen kirkko Suomessa 2012b. Kirkko maailmassa. Viitattu 31.3.2015. http://katolinen.fi/?page_id=122

Katolinen kirkko Suomessa 2012c. Kirkko maailmassa. Yleismaallinen kirkko. Viitattu 31.3.2015. http://katolinen.fi/?page_id=31

Katolinen kirkko Suomessa 2012d. Kirkko Suomessa. Viitattu 24.4.2015. http://katolinen.fi/?page_id=125

Katolinen kirkko Suomessa 2012e. Seurakunnat. Viitattu 23.4.2015. http://katolinen.fi/?page_id=142

Katolinen kirkko Suomessa 2012f. Sääntökunnat. Viitattu 5.2.2015. http://katolinen.fi/?page_id=150

Katolinen kirkko Suomessa 2013. Hiippakunnan kasvu jatkuu. Viitattu 24.4.2015. <http://katolinen.fi/?p=5509>

Katolisen kirkon katekismus 2005. Helsinki: Katolinen tiedotuskeskus.

Kecskeméti, Outi 2010. Katolista terminologiaa. Valkeakoski: Amanda-Kustannus.

Kirkko ja viittomakieliset i.a. Raamattu. Viitattu 27.4.2015. <http://www.evl.fi/viittomakieli/raamattu.html>

Kotimaisten kielten keskus 12.2.2014. Suomalainen viittomakieli. Viitattu 4.12.2014. <http://www.kotus.fi/index.phtml?s=206>

Kulttuuria kaikille 4.12.2014. Viittomakieli ja viittomakieliset. Viitattu 4.12.2014. http://www.kulttuuriakaikille.fi/viittomakielella_viittomakieli_ja_viittomakieliset

- Kuurojen Liitto ry i.a. Historia. Viitattu 4.12.2014. <http://www.kl-deaf.fi/fi-FI/historia/>
- Milwaukee Wisconsin Journal Sentinel 2011. Born deaf, new priest wants to expand church life for others with hearing loss. Viitattu 6.2.2015. <http://www.jsonline.com/news/religion/127716843.html>
- National Catholic Office for the Deaf 2014a. Our History. Viitattu 24.4.2015. <http://www.ncod.org/our-history>
- National Catholic Office for the Deaf 2014b. Policy for Working with Sign Language Interpreters in Catholic Religious Settings. Viitattu 6.2.2015. http://www.ncod.org/files/files/NCOD_PolicyInterpreters.pdf
- Plann, Susan 1997. A Silent Minority: Deaf Education in Spain, 1550–1835. Berkeley: University of California Press.
- Pyhä ekumeeninen Vatikaanin II kirkolliskokous 2006. Ensimmäinen osa: Konstituutiot. Vaajakoski: Katolinen tiedotuskeskus.
- Pyhä ekumeeninen Vatikaanin II kirkolliskokous 2013. Toinen osa: Julistukset ja dekreetit. Keuruu: Katolinen tiedotuskeskus.
- Raamattu. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkolliskokouksen vuonna 1992 käyttöön ottama suomennos. Helsinki: Kirjapaja.
- Rantala, Liisa & Kuusi, Riitta 2008. Matkalla. Kirkon kuurojentyö 100 vuotta. Helsinki: Diakonia ry.
- Religious Vocation 2014. What are the Differences Between Religious Orders? Viitattu 27.4.2015. http://www.religiousvocation.com/differences_religious_orders.html#.VT38sZOs8x4
- Rissanen, Terhi 2006. Viittomakielen rakenteen visuaalisuudesta ja ikonisuudesta. Teoksessa Niina Hytönen ja Terhi Rissanen (toim.) Käden käännteessä. Viittomakielen kääntämisen ja tulkkauksen teoriaa sekä käytäntöä. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab, 26–63.
- Roslöf, Raija & Veitonen, Ulla 2006a. Suomalaisen viittomakielen kääntäminen ja käännteoriat. Teoksessa Niina Hytönen ja Terhi Rissanen (toim.) Käden käännteessä. Viittomakielen kääntämisen ja tulkkauksen teoriaa sekä käytäntöä. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab,

108–120.

- Roslöf, Raija & Veitonen, Ulla 2006b. Tavoitteena toimivat tulkkausikäytännöt. Teoksessa Niina Hytönen ja Terhi Rissanen (toim.) Käden käänteessä. Viittomakielen kääntämisen ja tulkkauksen teoriaa sekä käytäntöä. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab, 163–179.
- Salmi, Eeva & Laakso, Mikko 2005. Maahan lämpimään. Suomen viittomakielisten historia. Helsinki: Libris.
- Schein, Jerome D. 1984. Speaking the Language of Signs. The Art and Science of Signing. New York: Doubleday & Company INC.
- Sosiaali- ja terveysministeriö 2010. Vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelun järjestämisvastuu siirtyy Kelalle syyskuun alussa. Viitattu 4.12.2014.
<http://www.stm.fi/tiedotteet/kuntainfot/kuntainfo/-/view/1489697>
- Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a.a. Aamenesta öylättiin. Reformoidut kirkot. Viitattu 23.4.2015.
http://www.evl2.fi/sanasto/index.php/Reformoidut_kirkot
- Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a.b. Luterilaisuus. Viitattu 23.4.2015.
<http://www.evl.fi/luterilaisuus>
- Suomen viittomakielten verkkosanakirja i.a. Viitattu 25.5.2015.
<http://suvi.viittomat.net/>
- Malm, Anja 1998. Suomalaisen viittomakielen perussanakirja. Helsinki: KI-Support Oy.
- Tommola, Jorma 2006. Tulkkaus kognitiivisesta näkökulmasta. Teoksessa Niina Hytönen ja Terhi Rissanen (toim.) Käden käänteessä. Viittomakielen kääntämisen ja tulkkauksen teoriaa sekä käytäntöä. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab, 128–142.
- Turun Kuurojenyhdistys ry 2014. Historia. Viitattu 4.12.2014.
<http://www.turkudeaf.fi/yhdistys/historia>
- World Federation of the Deaf n.d. FAQ. Viitattu 24.4.2015. <http://wfdeaf.org/faq>

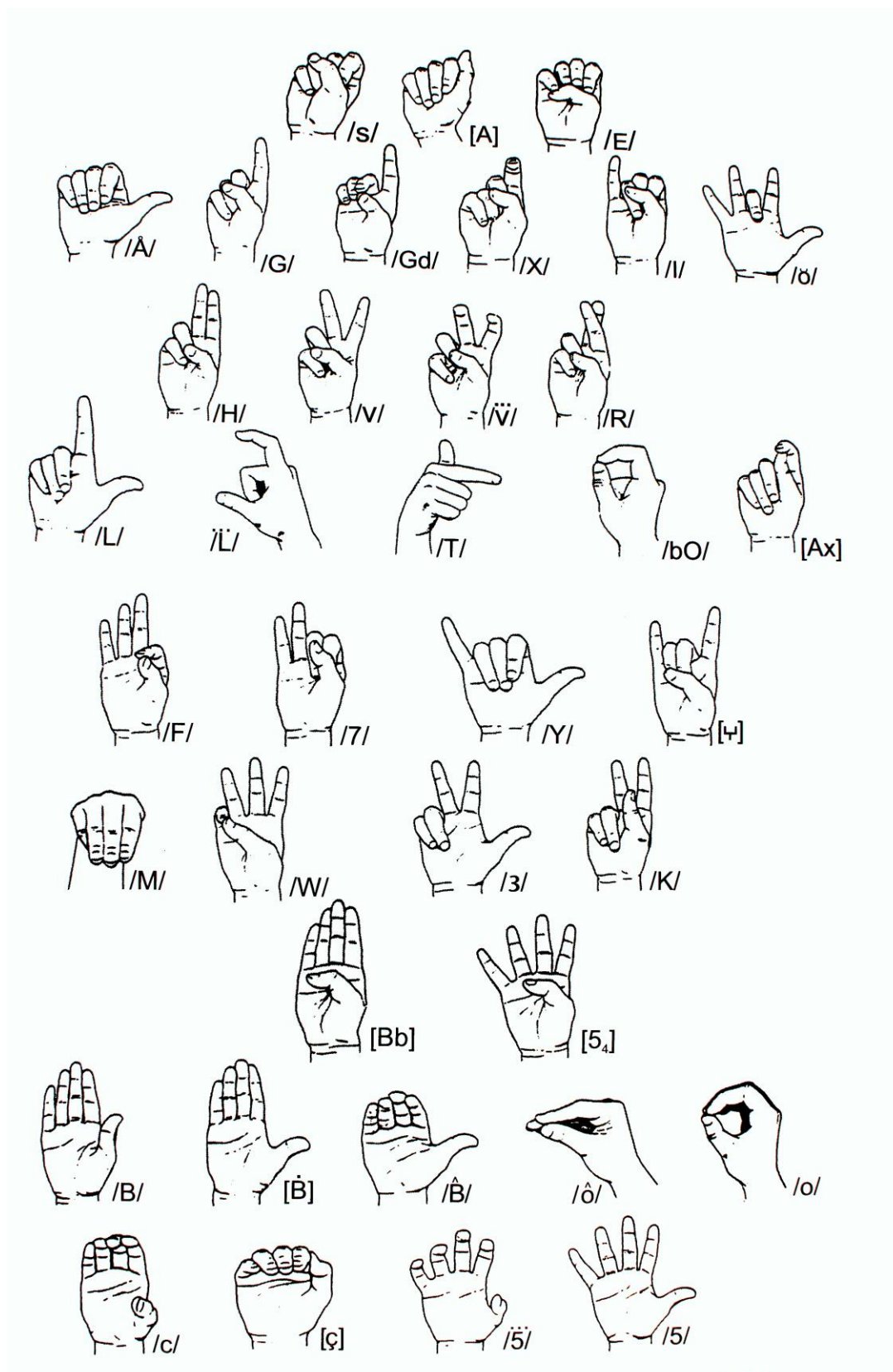
LIITE 1: SORMIAAKKOSET

Papu.net:in sormiaakkoset

http://papunet.net/uploads/RTEmagicC_sormiaakkoset2.jpg.jpg

LIITE 2: KÄSIMUODOT

(Jantunen 2003, 33)

LIITE 3: TERMILISTA

- 1.Katolisen kirkon katekismus
- 2.Katolinen kirkko
- 3.Reformaatio
- 4.Katolilainen
- 5.Katolinen
- 6.Tabernaakkeli
- 7.Adoraatio
- 8.Monstranssi
- 9.Krusifiksi
- 10.Ikoni
- 11.Alttari
- 12.Messu
- 13.Reliikki
- 14.Sakaristo
- 15.Pappi
- 16.Kirkkoherra
- 17.Kappalainen
- 18.Diakoni
- 19.Diaspora
- 20.Kappeli
- 21.Hiippakunta
- 22.Piispa
- 23.Katedraali
- 24.Arkkipiispa
- 25.Kardinaali
- 26.Vatikaani
- 27.Paavi
- 28.Luostari
- 29.Sääntökunta
- 30.Munkki
- 31.Nunna

- 32.Sakramentti
- 33.Kaste
- 34.Vahvistus
- 35.Rippi
- 36.Sairaiden hoito
- 37.Esittelijä
- 38.Ensimmäinen
- 39.Katekumene
- 40.Katekeesi
- 41.Katumustyö
- 42.Katumus
- 43.Katumuksen herättäminen
- 44.Katumushartaus
- 45.Eukaristia
- 46.Liturgia
- 47.Ehtoollinen
- 48.Messupalvelija
- 49.Suitsutus
- 50.Ristinmerkki
- 51.Gloria
- 52.Psalmi
- 53.Evankeliumi
- 54.Saarna
- 55.Credo
- 56.Esirukous
- 57.Kolehti
- 58.Hostia
- 59.Rauhanmerkki
- 60.Ristintie
- 61.Hartaus
- 62.Retriitti
- 63.Pyhiinvaellus
- 64.Pyhimys

- 65.Autuas
- 66.Arkkienkeli
- 67.Paholainen
- 68.Saatana
- 69.Demoni
- 70.Neitsyt Maria
- 71.Ruusukko
- 72.Helvetti
- 73.Kiirastuli
- 74.Taivaaseen ottaminen
- 75.Marttyyri
- 76.Ane
- 77.Fides
- 78.Oktaavi
- 79.Caritas

LIITE 4: MESSUKAAVA

PYHÄ MESSU**Katolisen messun järjestys**

ALKUVIRSI

Seurakunta nousee seisomaan.

ALKUTERVEHDYS

Pappi avustajineen astuu alttarin äärelle ja osoittaa kunnioitustaan.

Tervehdittyään alttaria pappi voi suitsuttaa sen. Sitten hän sanoo:

Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen.

Aamen.

Herramme Jeesuksen Kristuksen armo ja Jumalan rakkaus ja Pyhän Hengen osallisuus olkoon kaikkien teidän kanssanne.

Niin myös sinun henkesi kanssa.

---

tai:

Herra olkoon teidän kanssanne.

Niin myös sinun henkesi kanssa.

tai:

Armo teille ja rauha Jumalalta, meidän Isältämme, ja Herralta Jeesukselta Kristukselta.

Kiitetty olkoon meidän Herramme Jeesuksen Kristuksen Jumala ja Isä.

Piispa:

Rauha teille.

Niin myös sinun henkesi kanssa.

Pappi tai avustaja voi lyhyesti johdattaa uskovia päivän messuun.

SYNNINTUNNUSTUS

Tunnustakaamme syntimme, että olisimme kelvolliset viettämään pyhiä salaisuuksia.

tai:

Ennen kuin vietämme Herran muistoa, tutkikaamme itseämme ja tunnustakaamme, että olemme syntisiä ihmisiä.

Seuraa hetken hiljaisuus.

Tunnustan Jumalalle kaikkivaltiaalle ja teille kaikille, että olen tehnyt paljon syntiä ajatuksin, sanoin, teoin ja laiminlyönnein

Näiden sanojen kohdalla kaikki lyövät rintaansa:

omasta syystäni, omasta syystäni, omasta suuresta syystäni.

Sen tähden pyydän autuasta Mariaa, ainaista neitsyttä, kaikkia enkeleitä ja pyhiä ja teitä kaikkia rukoilemaan puolestani Herraa Jumalaamme.

Armahtakoon meitä kaikkivaltias Jumala, antakoon meille syntimme anteeksi ja vieköön meidät iankaikkiseen elämään.

Aamen.

---

tai:

Ennen kuin käymme kuulemaan Jumalan sanaa ja viettämään Kristuksen uhria, pyytäkäämme Jumalalta anteeksi syntejämme.

tai:

Tunnustakaamme syyllisyytemme Jumalan ja kirkon edessä, että kelpollisesti viettäisimme Herran muistoa.

Seuraa hetken hiljaisuus.

Herra, armahda meitä.

Sillä olemme tehneet syntiä sinua vastaan.

Osoita meille laupeutesi, Herra.

Ja anna meille autuutesi.

Armahtakoon meitä kaikkivaltias Jumala, antakoon meille syntimme anteeksi ja vieköön meidät iankaikkiseen elämään.

tai:

Kaikkivaltias ja laupias Herra suokoon meille armahduksen, vapautuksen ja syntiemme anteeksiannon.

Aamen.

tai:

Tutkikaamme tämän messun vieton alussa itseämme ja pyytäkäämme Herraa armahtamaan meitä.

Seuraa hetken hiljaisuus.

Sinä, joka olet lähetetty parantamaan katuvia sydämiä, Herra, armahda.

Herra, armahda.

Sinä, joka olet tullut kutsumaan syntisiä, Kristus, armahda.

Kristus, armahda.

Sinä, joka istut Isän oikealla puolella ja rukoilet puolestamme, Herra, armahda.

Herra, armahda.

Armahtakoon meitä kaikkivaltias Jumala, antakoon meille syntimme anteeksi ja vieköön meidät iankaikkiseen elämään.

tai:

Herra armahtakoon meitä. Ottakoon hän meiltä pois meidän syntimme, että puhtain sydämin viettäisimme tätä pyhää salaisuutta.

Aamen.

— — —

HERRA, ARMAHDA

"Herra, armahda" jää pois, jos se on rukoiltu synnintunnustuksen yhteydessä.

Herra, armahda.

Herra, armahda.

Kristus, armahda.

Kristus, armahda.

Herra, armahda.

Herra, armahda.

KUNNIA

Määrättyinä päivinä lauletaan tai lausutaan seuraava hymni:

Kunnia Jumalalle korkeuksissa ja maassa rauha ihmisille, joita hän rakastaa.

Me ylistämme sinua, me siunaamme sinua, me palvomme sinua, me kunnioitamme sinua, me kiitämme sinua sinun suuren kunniasi tähden.

Herra Jumala, taivaallinen kuningas, Jumala, Isä kaikkivaltias; Herra, ainokainen Poika, Jeesus Kristus.

Herra Jumala, Jumalan Karitsa, Isän Poika, joka pois otat maailman

synnin, armahda meitä.

Joka pois otat maailman synnin, ota vastaan meidän anomisemme.

Joka istut Isän oikealla puolella, armahda meitä. Sillä sinä yksin olet pyhä, sinä yksin olet Herra, sinä yksin olet korkein, Jeesus Kristus, Pyhän Hengen kanssa Isän Jumalan kunniassa. Amen.

PÄIVÄN RUKOUS

Rukoilkaamme.

Seuraa hetken hiljaisuus. Sitten pappi laulaa tai lausuu rukouksen.

Aamen.

Seurakunta istuu.

LUKUKAPPALE

Lukija lukee ensimmäisen lukukappaleen. Lopussa hän sanoo:

Tämä on Jumalan (Herran) sanaa.

Kiitos Jumalalle.

VUOROPSALMI

TOINEN LUKUKAPPALE

Milloin on toinen lukukappale, lukija lukee sen. Lopussa hän sanoo:

Tämä on Jumalan (Herran) sanaa.

Kiitos Jumalalle.

Seuraa Halleluja tai jokin muu laulu.

Seurakunta nousee seisomaan.

Tällä välin pappi voi panna suitsuketta suitsutusastiaan.

EVANKELIUMI

Jos evankeliumin lukee diakoni, hän kumartuu papin edessä ja pyytää siunausta.

Siunaa minua, isä.

Herra olkoon sinun sydämässäsi ja sinun huulillasi, jotta hyvin ja kelpollisesti julistaisit hänen evankeliumiaan. Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen.

Aamen.

Jos pappi itse lukee evankeliumin, hän rukoilee hiljaa:

Kaikkivaltias Jumala, puhdistu minun sydämeni ja huuleni, jotta voisin kelpollisesti julistaa sinun pyhää evankeliumiasi.

Herra olkoon teidän kanssanne.

Niin myös sinun henkesi kanssa.

Seurakuntalaiset tekevät ristinmerkin otsaansa, huulilleen ja rintaansa.

Luemme pyhästä evankeliumista N:n mukaan.

Kunnia sinulle, Herra.

Evankeliumikirja voidaan suitsuttaa.

Lopussa sanotaan:

Tämä on Jumalan (Herran) sanaa.

Kiitos sinulle, Kristus.

Pappi (diakoni) suutelee evankeliumikirjaa lausuen hiljaa:

Evankeliumin kautta pyyhittäköön pois syntimme.

Seurakunta istuu.

SAARNA

USKONTUNNUSTUS

Uskon yhteen Jumalaan, Isään kaikkivaltiaaseen, taivaan ja maan, kaikkien näkyvien ja näkymättömien Luojaan. Ja yhteen Herraan, Jeesukseen Kristukseen, Jumalan ainosyntyiseen Poikaan, joka ennen aikojen alkua on Isästä syntynyt, Jumala Jumalasta, valkeus valkeudesta, tosi Jumala tosi Jumalasta, syntynyt eikä luotu, joka on samaa olemusta kuin Isä ja jonka kautta kaikki on tehty. Meidän ihmisten tähden ja meidän pelastuksemme tähden hän astui alas taivaista,

Näiden sanojen kohdalla kaikki kumartuvat:

tuli lihaksi Pyhästä Hengestä ja Neitsyt Mariasta ja tuli ihmiseksi; meidän edestämme ristiinnaulittiin Pontius Pilatuksen aikana, kärsi ja haudattiin, nousi kuolleista kolmantena päivänä kirjoitusten mukaan, astui ylös taivasiin, istuu Isän oikealla puolella ja on kunniasa tuleva takaisin tuomitsemaan elävät ja kuolleet ja hänen valtakunnallaan ei ole loppua. Ja Pyhään Henkeen, Herraan ja eläväksi tekijään, joka Isästä ja Pojasta lähtee, jota yhdessä Isän ja Pojan kanssa palvotaan ja kunnioitetaan ja joka on puhunut profeettojen kautta.

Ja yhteen, pyhään, katoliseen ja apostoliseen kirkkoon. Tunnustan yhden kasteen syntien anteeksi antamiseksi,

odotan kuolleiden ylösnousemista ja tulevan maailman elämää. Aamen.

YLEISET ESIRUKOUKSET

Seurakunta istuu.

On paikallaan, että uskovat ilmaisevat osallistumisensa tuomalla joko leipää ja viiniä eukaristian viettoa varten tai muita lahjoja kirkon ja köyhien tarpeisiin.

UHRILAHJOJEN VALMISTAMINEN

Pappi kohottaa pateenin, jolla on ehtoollisleipää, sanoen:

Kiitetty olet sinä, Jumala, kaikkeuden Herra, koska sinun anteliaisuudestasi olemme saaneet leivän, jonka kannamme eteesi, maan ja ihmisten työn hedelmän, josta meille tulee elämän leipä.

Kiitetty olkoon Jumala iankaikkisesti.

Pappi (diakoni) kaataa viiniä ja vähän vettä ehtoollismaljaan lausuen hiljaa:

Tämän veden ja viinin salaisuuden kautta suotakoon meidän tulla osallisiksi hänen jumaluudestaan, joka hyvydessään tahtoi omaksua meidän ihmisyytemme.

Kohottaen ehtoollismaljan pappi sanoo:

Kiitetty olet sinä, Jumala, kaikkeuden Herra, koska sinun anteliaisuudestasi olemme saaneet viinin, jonka kannamme eteesi, viiniköynnöksen ja ihmisten työn hedelmän, josta meille tulee hengellinen juoma.

Kiitetty olkoon Jumala iankaikkisesti.

Kumartuneena pappi rukoilee hiljaa:

Ota, Herra, vastaan meidät, jotka sinua rukoilemme nöyrin ja katuvaisin mielin. Olkoon uhrimme, jonka tänään tuomme kasvojesi eteen, otollinen sinulle, Herra Jumala.

Jos messussa käytetään suitsutusta, pappi suitsuttaa uhrilahjat ja alttarin. Sen jälkeen diakoni tai messupalvelija suitsuttaa papin ja kansan.

Pappi pesee kätensä sanoen:

Herra, pese minut vääryydestäni ja puhdista minut synnistäni.

Rukoilkaa kaikki, että tämä minun ja teidän uhrinne olisi otollinen Jumalalle, kaikkivaltiaalle Isälle.

Herra ottakoon uhrin vastaan sinun käsistäsi nimensä kiitokseksi ja kunniaksi, meidän ja koko pyhän kirkkonsa hyödyksi.

UHRILAHJARUKOUS

Aamen.

Seurakunta nousee seisomaan.

EUKARISTINEN RUKOUS

Herra olkoon teidän kanssanne.

Niin myös sinun henkesi kanssa.

Ylentäkää sydämenne.

Ylennämme ne Herran puoleen.

Kiittäkäämme Herraa, Jumalaamme.

Se on arvokasta ja oikein.

Pappi laulaa tai lausuu prefaation.

Pappi päättää prefaation laulaen tai lausuen yhdessä kansan kanssa:

Pyhä, pyhä, pyhä Herra Jumala kaikkivaltias. Täydet ovat taivaat ja maa sinun kunniaasi. Hoosianna korkeuksissa. Siunattu olkoon hän, joka tulee Herran nimeen. Hoosianna korkeuksissa.

Seurakunta polvistuu.

I EUKARISTINEN RUKOUS ELI ROOMALAINEN KAANON

Suluissa olevat osat tai sanat voidaan jättää pois.

Sinua, laupiaain Isä, me rukoilemme nöyrästi Poikasi Jeesuksen Kristuksen, meidän Herramme, kautta: ota vastaan ja siunaa nämä + antimet, nämä pyhät ja tahrattomat uhrilahjat. Me kannamme ne eteesi ennen kaikkea pyhän katolisen kirkkosi puolesta. Lahjoita sille rauha ja ykseys. Johdata ja varjele sitä kautta koko maan piirin. Niin ikään kannamme uhrimme paavimme N:n, piispamme N:n ja kaikkien niiden puolesta, jotka uskollisesti vaalivat katolista ja apostolista uskoa.

Elävien muisteleminen:

Muista, Herra, niitä, joiden puolesta nyt erityisesti rukoilemme.

Seuraa hetken hiljaisuus.

Muista kaikkia tänne kokoontuneita, joiden uskon ja alttiuden sinä tunnet. Heidän puolestaan me kannamme tämän kiitosuhrin, ja he myös kantavat sen itsensä ja kaikkien läheistensä puolesta toivoen sinulta turvallista elämää, lunastusta ja pelastusta ja antavat kunnian sinulle, iankaikkiselle, elävälle ja totiselle Jumalalle.

Pyhien muisteleminen:

Määrättyinä päivinä tämän rukouksen alku saa toisen muodon.

Yhdessä koko kirkon kanssa me kunnioittaen muistelemme sinun pyhiäsi, erityisesti kunniakasta ainaista neitsyttä Mariaa, Jumalan ja Herramme Jeesuksen Kristuksen äitiä, niin myös pyhää Joosefia, hänen puolisoaan, sekä apostoleitasi Pietaria ja Paavalia, Andreasta (Jaakobia, Johannesta, Tuomasta, Jaakobia, Filippusta, Bartolomeusta, Matteusta, Simonia ja Taddeusta, ja marttyyreitasi Linusta, Kletusta, Klemensiä, Sikstusta, Korneliusta, Cyprianusta, Laurentiusta, Khrysogonusta, Johannesta ja Paavalia, Kosmasta ja Damianusta) ja kaikkia sinun pyhiäsi. Heidän ansioittensa ja rukoustensa tähden suo meidän kaikessa nauttia sinun suojelustasi. (Kristuksen Herramme kautta. Amen.)

Ota, Herra, vastaan tämä uhri, jonka me sinun palvelijasi ja koko perheesi sinulle kannamme.

Pääsiäisyön vigiliasta pääsiäisen 2. sunnuntaihin:

– – erityisesti niiden puolesta, jotka hyvydessäsi olet uudesti synnyttänyt vedestä ja Pyhästä Hengestä ja joille olet antanut kaikki synnit anteeksi.

Johda meidän päiviämme sinun rauhassasi, vapahda meidät iankaikkisesta kadotuksesta ja lue meidät valittujesi joukkoon. (Kristuksen, Herramme, kautta. Amen.)

Pyydämme sinua, Jumala: tee uhristamme pyhä ja otollinen. Tulloon siitä meille sinun rakkaan Poikasi, Jeesuksen Kristuksen, ruumis ja veri.

Pappi ottaa leivän, kohottaa sitä vähän ja sanoo:

Päivää ennen kärsimistään hän otti pyhiin käsiinsä leivän, nosti silmänsä taivasta kohti sinun, Jumalan, kaikkivaltiaan Isänsä, puoleen, kiitti ja ylisti sinua, mursi leivän ja antoi opetuslapsilleen sanoen:

OTTAKAA JA SYÖKÄÄ TÄSTÄ KAIKKI: TÄMÄ ON MINUN RUUMIINI, JOKA TEIDÄN EDESTÄNNE ANNETAAN.

Pappi kohottaa pyhitettyä hostiaa, polvistuu, ottaa maljan ja sanoo:

Samoin hän aterian jälkeen otti pyhiin käsiinsä maljan, kiitti ja ylisti sinua ja antoi sen opetuslapsilleen sanoen:

OTTAKAA JA JUOKAA TÄSTÄ KAIKKI: TÄMÄ ON MINUN VERENI MALJA, UUDEN JA IKUISEN LIITON VERI, JOKA TEIDÄN JA MONIEN EDESTÄ

VUODATETAAN SYNTIEN ANTEEKSI ANTAMISEKSI. TEHKÄÄ TÄMÄ MINUN MUISTOKSENI.

Pappi kohottaa ehtoollismaljaa, polvistuu ja sanoo:

Tämä on uskon salaisuus.

Me julistamme sinun kuolemaasi, Herra, ja vietämme sinun ylösnousemustasi siihen saakka, kun kunniassa tulet.

— — —

tai:

Me vietämme uskon salaisuutta.

Herra, niin usein, kuin syömme tätä leipää ja juomme tämän maljan, me julistamme sinun kuolemaasi siihen saakka, kun kunniassa tulet.

tai:

Tämä on pelastuksen salaisuus.

Maailman Vapahtaja, pelasta meidät, sinä, joka ristici ja ylösnousemuksesi kautta vapautit meidät.

— — —

Sen tähden, Herra, me, sinun palvelijasi, ja pyhä kansasi, vietämme Kristuksen, sinun Poikasi, meidän Herramme, autuaan kärsimisen, kuolleista nousemisen ja kunniakkaan taivaaseen astumisen muistoa. Me kannamme sinulle, kunnian ja kirkkauden Jumalalle, sinun lahjoistasi puhtaan, pyhän ja tahrattoman uhrilahjan, iankaikkisen elämän leivän ja pelastuksen maljan.

Katso laupiaasti ja lempeästi tämän uhrilahjan puoleen ja ota se vastaan, niin kuin otit vastaan vanhurskaan palvelijasi Aabelin lahjat, isämme Aabrahamin uhrin ja sen pyhän ja tahrattoman uhrin, jonka ylimmäinen pappisi Melkisedek sinulle kantoi.

Nöyrästi rukoilemme sinua, kaikkivaltias Jumala, kantakoon pyhä enkelisi tämän uhrilahjan taivaalliselle alttarillesi sinun kirkkautesi eteen, jotta me kaikki, jotka tältä alttarilta nautimme sinun Poikasi ruumiin ja veren, täytyisimme armolla ja siunauksella. (Kristuksen, Herramme, kautta. Amen.)

Kuolleiden muisteleminen:

Muista, Herra, myös palvelijoitasi (N. ja N.), jotka ovat menneet edellämme uskon sinetillä merkittyinä ja nukkuvat rauhan unta.

Seuraa hetken hiljaisuus.

Anna heille ja kaikille Kristuksessa lepääville sinun luonasi virvoitus, valkeus ja rauha. (Kristuksen, Herramme, kautta. Amen.)

Anna myös meille, syntisille palvelijoillesi, jotka panemme toivomme sinun laupeutesi runsauteen, perintöosa yhdessä pyhien apostoliesi ja marttyyriesi kanssa: Johanneksen, Stefanuksen, Mattiaan, Barnabaan, (Ignatiuksen, Aleksanterin, Marcellinuksen, Pietarin, Felicitaan, Perpetuan, Agatan, Lucian, Agneksen, Cecilian, Anastasian) ja kaikkien pyhiesi kanssa. Vie meidät heidän joukkoonsa, sinä, joka et katso ansioita, vaan annat anteeksi.

Tätä pyydämme Kristuksen, Herramme, kautta, sillä hänen kauttaan sinä, Herra, alati luot kaikki nämä hyvät lahjat, pyhität, teet eläväksi, siunaat ja tarjoat meille.

Pappi kohottaa pateenin ja ehtoollismaljan ja sanoo:

Hänen kauttaan, hänen kanssaan ja hänessä sinulle, Jumalalle, kaikkivaltiaalle Isälle, Pyhän Hengen yhteydessä kaikki kunnia ja kirkkaus iankaikkisesta iankaikkiseen.

Aamen.

Sitten seuraa kommuunio.

TOINEN EUKARISTINEN RUKOUS

Seurakunta nousee seisomaan.

Herra olkoon teidän kanssanne.

Niin myös sinun henkesi kanssa.

Ylentäkää sydämenne.

Ylennämme ne Herran puoleen.

Kiittäkäämme Herraa, Jumalaamme.

Se on arvokasta ja oikein.

Pappi laulaa tai lausuu prefaation:

Totisesti on arvokasta ja oikein, kohtuullista ja autuaallista, että me aina ja kaikkialla kiitämme sinua, pyhä Isä, rakkaan Poikasi Jeesuksen Kristuksen kautta. Hän on sinun Sanasi, jonka kautta olet kaiken luonut, jonka olet lähettänyt meille vapahtajaksi ja lunastajaksi, joka tuli ihmiseksi Pyhän Hengen kautta ja syntyi Neitsyt Mariasta. Kukistaakseen kuoleman ja julistaakseen ylösnousemuksen hän levitti kätensä ristillä, ja näin hän täytti sinun tahtosi ja voitti sinulle pyhän kansan. Sen tähden me enkeleitten ja kaikkien pyhain

kanssa veisaamme sinun kunniaasi yhteen ääneen sanoen:

Pappi päättää prefaation laulaen tai lausuen yhdessä kansan kanssa:

Pyhä, pyhä, pyhä Herra Jumala kaikkivaltias. Täydet ovat taivaat ja maa sinun kunniaasi. Hoosianna korkeuksissa. Siunattu olkoon hän, joka tulee Herran nimeen. Hoosianna korkeuksissa.

Seurakunta polvistuu.

Totisesti olet pyhä, Isä Jumala, kaiken pyhyiden lähde.

Joulu- ja pääsiäisaikana tämä rukous saa toisen muodon:

Sen vuoksi pyydämme sinua: pyhitä Hengelläsi nämä lahjat, että niistä tulisi meille Herramme Jeesuksen Kristuksen ruumis + ja veri.

Pappi ottaa leivän, kohottaa sitä vähän ja sanoo:

Päivänä, jona hänet kavallettiin ja hän vapaaehtoisesti lähti kärsimisen tielle, hän otti leivän, kiitti, mursi sen ja antoi opetuslapsilleen sanoen:

OTTAKAA JA SYÖKÄÄ TÄSTÄ KAIKKI: TÄMÄ ON MINUN RUUMIINI, JOKA TEIDÄN EDESTÄNNE ANNETAAN.

Pappi kohottaa pyhitettyä hostiaa, polvistuu, ottaa maljan ja sanoo:

Samoin hän aterian jälkeen otti maljan, kiitti ja antoi sen opetuslapsilleen sanoen:

OTTAKAA JA JUOKAA TÄSTÄ KAIKKI: TÄMÄ ON MINUN VERENI MALJA, UUDEN JA IKUISEN LIITON VERI, JOKA TEIDÄN JA MONIEN EDESTÄ VUODATETAAN SYNTIEN ANTEEKSI ANTAMISEKSI. TEHKÄÄ TÄMÄ MINUN MUISTOKSENI.

Pappi kohottaa ehtoollismaljaa, polvistuu ja sanoo:

Tämä on uskon salaisuus.

Me julistamme sinun kuolemaasi, Herra, ja vietämme sinun ylösnousemustasi siihen saakka, kun kunniassa tulet.

— — —

tai:

Me vietämme uskon salaisuutta.

Herra, niin usein, kuin syömme tätä leipää ja juomme tämän maljan, me julistamme sinun kuolemaasi siihen saakka, kun kunniassa tulet.

tai:

Tämä on pelastuksen salaisuus.

Maailman Vapahtaja, pelasta meidät, sinä, joka ristisi ja ylösnousemuksesi kautta vapautit meidät.

Muistaen Poikasi kuolemaa ja ylösnousemusta me kannamme sinun eteesi, Isä, elämän leivän ja pelastuksen maljan. Me kiitämme sinua, että olet kutsunut meidät seisomaan kasvojesi edessä ja palvelemaan sinua.

Nöyrästi rukoilemme sinua: lahjoita meille osallisuus Kristuksen ruumiiseen ja vereen ja kokoa meidät yhteen Pyhässä Hengessä.

Muista kirkkoasi, joka on levinnyt yli maan piirin, ja tee se täydelliseksi rakkaudessa yhdessä paavimme N:n, piisпамme N:n ja kirkon koko papiston kanssa.

Muista myös niitä läheisiämme, jotka ovat nukkuneet pois ylösnousemuksen toivossa, ja kaikkia, jotka sinun laupeutesi saattamina ovat lähteneet tästä elämästä. Päästä heidät valkeuteen kasvojesi eteen.

Sielunmessuissa voidaan lisätä:

Muista palvelijaasi N:ää, jonka olet tästä maailmasta kutsunut luoksesi. Kasteessa hän tuli osalliseksi Poikasi kuolemasta; anna hänelle myös osuus Poikasi ylösnousemuksesta.

Armahda meitä kaikkia, että pääsisimme osallisiksi iankaikkisesta elämästä autuaan Jumalansynnyttäjän, Neitsyt Marian, autuaiden apostolien ja kaikkien pyhäin kanssa, jotka aikojen alusta ovat olleet sinulle otolliset, kiittääksemme ja ylistääksemme sinua Poikasi, Jeesuksen Kristuksen, kautta.

Pappi kohottaa pateenin ja ehtoollismaljan ja sanoo:

Hänen kauttaan, hänen kanssaan ja hänessä sinulle, Jumalalle, kaikkivaltiaalle Isälle, Pyhän Hengen yhteydessä kaikki kunnia ja kirkkaus iankaikkisesta iankaikkiseen.

Aamen.

Sitten seuraa kommuunio.

KOLMAS EUKARISTINEN RUKOUS

Seurakunta polvistuu.

Totisesti olet pyhä, Isä Jumala, ja kaikki sinun luotusi julistavat sinun kunniaasi, sillä Poikasi, Herramme Jeesuksen Kristuksen, kautta sinä teet eläväksi ja pyhität kaiken Pyhän Hengen voimalla. Lakkaamatta sinä kokoat kansasi, että kautta

koko maan piirin idästä länteen saakka tuotaisiin puhdas uhri sinun nimesi kunniaksi.

Määrättyinä päivinä tämän rukouksen alku saa toisen muodon:

Sen vuoksi rukoilemme sinua nöyrästi, kaikkivaltias Jumala, pyhitä Hengelläsi nämä lahjamme, että niistä tulisi Poikasi, meidän Herramme Jeesuksen Kristuksen, ruumis ja veri, sillä hänen käskystään vietämme tätä salaisuutta.

Pappi ottaa leivän, kohottaa sitä vähän ja sanoo:

Sinä yönä, jona hänet kavallettiin, hän otti leivän, kiitti ja ylisti sinua, mursi sen ja antoi opetuslapsilleen sanoen:

OTTAKAA JA SYÖKÄÄ TÄSTÄ KAIKKI: TÄMÄ ON MINUN RUUMIINI, JOKA TEIDÄN EDESTÄNNE ANNETAAN.

Pappi kohottaa pyhitettyä hostiaa, polvistuu, ottaa maljan ja sanoo:

Samoin hän aterian jälkeen otti maljan, kiitti ja ylisti sinua ja antoi opetuslapsilleen sanoen:

OTTAKAA JA JUOKAA TÄSTÄ KAIKKI: TÄMÄ ON MINUN VERENI MALJA, UUDEN JA IKUISEN LIITON VERI, JOKA TEIDÄN JA MONIEN EDESTÄ VUODATETAAN SYNTIEN ANTEEKSI ANTAMISEKSI. TEHKÄÄ TÄMÄ MINUN MUISTOKSENI.

Pappi kohottaa ehtoollismaljaa, polvistuu ja sanoo:

Tämä on uskon salaisuus.

Me julistamme sinun kuolemaasi, Herra, ja vietämme sinun ylösnousemustasi siihen saakka, kun kunniassa tulet.

— — —

tai:

Me vietämme uskon salaisuutta.

Herra, niin usein, kuin syömme tätä leipää ja juomme tämän maljan, me julistamme sinun kuolemaasi siihen saakka, kun kunniassa tulet.

tai:

Tämä on pelastuksen salaisuus.

Maailman Vapahtaja, pelasta meidät, sinä, joka ristisi ja ylösnousemuksesi kautta vapautit meidät.

Muistaen, pyhä Isä, Poikasi pelastavaa kärsimistä, kunniakasta ylösnousemusta ja taivaaseen astumista ja odottaen hänen toista tulemistaan me kannamme kiitollisina eteesi tämän elävän ja pyhän uhrin.

Rukoilemme sinua: katso kirkkosi uhrin puoleen ja tunne siinä Poikasi, joka sinun tahtosi mukaisesti on kuolemallaan sovittanut meidät sinun kanssasi. Suo, että hänen ruumiinsa ja verensä ravitsemina ja Pyhän Hengen täyttämänä olisimme yksi ruumis ja yksi henki Kristuksessa.

Tehköön hän meistä ikuisen uhrilahjan sinun kunniaksesi, että me valittujesi kanssa saisimme perintöosan Neitsyt Marian, Jumalanäidin, apostolien, marttyyrien, (pyhän N:n) ja kaikkien pyhäin kanssa, joiden puoltoon me luottavaisina turvaamme.

Anna, armollinen Jumala, että tämä meidän sovituksemme uhri toisi rauhan ja vapahduksen koko maailmalle. Vahvista maan päällä vaeltavaa kirkkoasi uskossa ja rakkaudessa: vahvista palvelijaasi, paaviamme N:ää, piispaamme N:ää, kaikkia piispoja, pappeja ja diakoneja ja koko lunastettujen kansaa. Kuule tänne kokoontuneen seurakunnan rukoukset ja johdata tykösi maailman kaikki kansat.

Pääsiäisoktaavin aikana tai kasteen yhteydessä voidaan lisätä:

Muista myös niitä, jotka tänään (tänä pääsiäisjuhlanä) ovat syntyneet vedestä ja Pyhästä Hengestä uuteen elämään ja joille olet antanut kaikki synnit anteeksi.

Armahda myös edesmenneitä läheisiämme ja kaikkia niitä, jotka sinun armossasi ovat eronneet tästä ajasta. Päästä heidät valtakuntaasi, jossa toivomme mukaan sinun kunniasi meidät kaikki alituisesti täyttää Kristuksen, Herramme, kautta. Hänessä sinä jaat maailmalle runsaana kaiken hyvän.

Sielunmessuissa voidaan edellisen rukouksen sijasta sanoa:

Muista palvelijaasi N:ää, jonka olet tästä maailmasta kutsunut luoksesi. Kasteessa hän tuli osalliseksi Poikasi kuolemasta, anna hänelle myös osuus Poikasi ylösnousemuksesta, kun Kristus herättää kuolleet ja muuttaa meidän katoavaisen ruumiimme kirkkautensa ruumiin kaltaiseksi. Armahda myös

edesmenneitä läheisiämme ja kaikkia niitä, jotka sinun armossasi ovat tästä ajasta eronneet. Päästä heidät valtakuntaasi, jossa toivomme mukaan sinun kunniasi meidät kaikki alituisesti täyttää. Silloin sinä pyyhit meidän kyynelemme ja me näemme sinut, Jumalamme, sellaisena kuin olet. Me tulemme olemaan sinun kaltaisiasi ikuisesti ja ylistämme sinua lakkaamatta Kristuksen, Herramme, kautta. Hänessä sinä jaat maailmalle runsaana kaiken hyvän.

— — —

Pappi kohottaa pateenin ja ehtoollismaljan ja sanoo:

Hänen kauttaan, hänen kanssaan ja hänessä sinulle, Jumalalle, kaikkivaltiaalle Isälle, Pyhän Hengen yhteydessä kaikki kunnia ja kirkkaus iankaikkisesta iankaikkiseen.

Aamen.

Sitten seuraa kommuunio.

NELJÄS EUKARISTINEN RUKOUS

Seurakunta nousee seisomaan.

Herra olkoon teidän kanssanne.

Niin myös sinun henkesi kanssa.

Ylentäkää sydämenne.

Ylennämme ne Herran puoleen.

Kiittäkäämme Herraa, Jumalaamme.

Se on arvokasta ja oikein.

Pappi laulaa tai lausuu prefaation.

Totisesti on arvokasta kiittää sinua, totisesti on oikein ylistää sinua, pyhä Isä, sillä sinä yksin olet elävä ja tosi Jumala. Sinä olet ollut ennen aikojen alkua ja pysyt ikuisesti, sinä asut valkeudessa, johon ei kukaan voi tulla. Kuitenkin sinä olet kaiken luonut, sillä sinä yksin olet hyvä ja elämän lähde. Tämän olet tehnyt, jotta täyttäisit luotusi siunauksella ja toisit monille kirkkautesi ilon. Sen tähden ovat sinun edessäsi lukemattomat enkelten joukot, jotka sinua palvelevat päivin ja öin. He näkevät kasvojesi kirkkauden ja ylistävät sinua lakkaamatta. Heidän kanssaan me ja meidän äänellämme koko luomakunta tunnustaa riemuiten sinun nimeäsi ja laulaa:

Pappi päättää prefaation laulaen tai lausuen yhdessä kansan kanssa:

Pyhä, pyhä, pyhä Herra Jumala kaikkivaltias. Täydet ovat taivaat ja maa sinun kunniaasi. Hoosianna korkeuksissa. Siunattu olkoon hän, joka tulee Herran nimeen. Hoosianna korkeuksissa.

Seurakunta polvistuu.

Me ylistämme sinua, pyhä Isä, sillä sinä olet suuri ja kaikki työsi olet tehnyt viisaudessa ja rakkaudessa. Sinä loit ihmisen omaksi kuvaksesi ja uskoit hänen huolenpitoonsa koko maailman. Kaikkia luotuja tuli hänen hallita ja yksin sinua, Luojaansa, palvella. Ja kun hän ei ollut sinulle kuuliainen ja menetti ystävytesi, sinä et jättänyt häntä kuoleman valtaan. Laupeudessasi autoit kaikkia etsimään sinua ja löytämään sinut. Yhä uudelleen tarjosit ihmisille liittoasi ja opetit profeettojen suulla heitä odottamaan pelastusta. Niin suuresti sinä rakastit maailmaa, pyhä Isä, että lähetit meille pelastajaksi ainokaisen Poikasi, kun aika oli täyttynyt. Hän sikisi Pyhästä Hengestä ja syntyi Neitsyt Mariasta. Hän jakoi ihmisten osan kaikessa, kuitenkin ilman syntiä. Hän julisti köyhille pelastuksen sanomaa, vangituille vapautusta ja murheellisille iloa. Täyttääkseen sinun suunnitelmasi hän antoi itsensä kuolemaan ja kuolleista nousemalla kuoleman voitti ja elämän uudisti. Ja jotta me emme enää eläisi itsellemme vaan hänelle, joka meidän edestämme kuoli ja nousi kuolleista, hän lähetti luotasi, Isä, uskoville esikoislahjaksi Pyhän Hengen, joka jatkaa maailmassa Poikasi työtä ja täydentää kaiken pyhityksen.

Sen vuoksi rukoilemme sinua, Isä: pyhittäköön sinun Henkesi nämä lahjat, että niistä tulisi Herramme Jeesuksen Kristuksen ruumis ja veri. Hän jätti meille tämän suuren salaisuuden viettämisen ikuisen liiton merkiksi.

Kun hetki oli tullut, jolloin sinä, pyhä Isä, olit kirkastava hänet, hän antoi omilleen, joita hän oli rakastanut ja jotka maailmassa olivat, rakkautensa täydellisimmän osoituksen.

Pappi ottaa leivän, kohottaa sitä vähän ja sanoo:

Heidän syödessään hän otti leivän ja ylisti sinua, mursi sen ja antoi opetuslapsilleen sanoen:

OTTAKAA JA SYÖKÄÄ TÄSTÄ KAIKKI: TÄMÄ ON MINUN RUUMIINI, JOKA TEIDÄN EDESTÄNNE ANNETAAN.

Pappi kohottaa pyhitettyä hostiaa, polvistuu, ottaa maljan ja sanoo:

Samoin hän otti viinillä täytetyn maljan, kiitti ja antoi sen opetuslapsilleen

sanoen:

OTTAKAA JA JUOKAA TÄSTÄ KAIKKI: TÄMÄ ON MINUN VERENI MALJA, UUDEN JA IKUISEN LIITON VERI, JOKA TEIDÄN JA MONIEN EDESTÄ VUODATETAAN SYNTIEN ANTEEKSI ANTAMISEKSI. TEHKÄÄ TÄMÄ MINUN MUISTOKSENI.

Pappi kohottaa ehtoollismaljaa, polvistuu ja sanoo:

Tämä on uskon salaisuus.

Me julistamme sinun kuolemaasi, Herra, ja vietämme sinun ylösnousemustasi siihen saakka, kun kunniasa tulet.

---

tai:

Me vietämme uskon salaisuutta.

Herra, niin usein, kuin syömme tätä leipää ja juomme tämän maljan, me julistamme sinun kuolemaasi siihen saakka, kun kunniasa tulet.

tai:

Tämä on pelastuksen salaisuus.

Maailman Vapahtaja, pelasta meidät, sinä, joka ristisi ja ylösnousemuksesi kautta vapautit meidät.

Sen tähden, kaikkivaltias Jumala, me vietämme tänään lunastuksemme salaisuutta. Me muistelemme Kristuksen kuolemaa ja hänen astumistaan alas tuonelaan, tunnustamme hänen ylösnousemustaan ja hänen astumistaan taivaaseen sinun oikealle puolellesi ja odotamme hänen kunniakasta tulemistaan. Me kannamme sinulle hänen ruumiinsa ja verensä uhriksi, joka on sinulle otollinen ja pelastaa koko maailman.

Katso tämän uhrin puoleen, jonka sinä itse olet valmistanut kirkollesi, ja suo kaikkien, jotka ovat osalliset tästä yhdestä leivästä ja maljasta, olla yksi ruumis Pyhässä Hengessä ja elävä uhri Kristuksessa sinun kirkkautesi kiitokseksi.

Muista, Isä, kaikkia niitä, joiden puolesta me kannamme tämän uhrin: palvelijaasi, paaviamme N:ää, piispaamme N:ää, kaikkia piispoja, pappeja ja diakoneja, niitä, jotka ovat tuoneet lahjansa, niitä, jotka ovat tänne kokoontuneet, koko sinun kansaasi ja kaikkia, jotka sinua vilpittömästi etsivät.

Muista myös niitä, jotka ovat lähteneet pois Kristuksen rauhassa, ja kaikkia

kuolleita, joiden uskon sinä yksin tunnet.

Anna, laupias Isä, meille kaikille, sinun lapsillesi, taivaan perintöosa yhdessä autuaan Jumalan äidin, Neitsyt Marian, apostolien ja kaikkien pyhain kanssa sinun valtakunnassasi. Siellä me yhdessä synnin ja kuoleman turmeluksesta vapautetun luomakunnan kanssa ylistämme sinua Kristuksen, Herramme, kautta. Hänessä sinä jaat maailmalle runsaana kaiken hyvän.

Pappi kohottaa pateenin ja ehtoollismaljan ja sanoo:

Hänen kauttaan, hänen kanssaan ja hänessä sinulle, Jumalalle, kaikkivaltiaalle Isälle, Pyhän Hengen yhteydessä kaikki kunnia ja kirkkaus iankaikkisesta iankaikkiseen.

Aamen.

KOMMUUNIO

Seurakunta nousee seisomaan.

Rukoilkaamme nyt kaikki, niin kuin Herramme Jeesus Kristus on meitä opettanut:

— — —

tai:

Kuuliaisina jumalalliselle kehotukselle ja opetukselle rohkenemme sanoa:

tai:

Me olemme saaneet Hengen, joka tekee meidät Jumalan lapsiksi. Siksi rukoilemme:

tai:

Meitä kutsutaan Jumalan lapsiksi, joita me olemmekin. Siksi rukoilemme luottavasti:

— — —

Isä meidän, joka olet taivaissa. Pyhitetty olkoon sinun nimesi. Tulkoon sinun valtakuntasi. Tapahtukoon sinun tahtosi myös maan päällä niin kuin taivaassa. Anna meille tänä päivänä jokapäiväinen leipämme. Ja anna meille anteeksi velkamme, niin kuin mekin annamme anteeksi velallisillemme. Äläkä saata meitä kiusaukseen, vaan päästä meidät pahasta.

Taivaallinen Isä, me pyydämme: päästä meidät kaikesta pahasta ja anna armoisasti rauha meidän päivinämme. Tue meitä laupeudellasi, että olisimme

aina vapaat synnistä ja turvassa kaikelta onnettomuudelta odottaessamme autuaallisen toivon täyttymistä ja Vapahtajamme Jeesuksen Kristuksen tulemista.

Sillä sinun on valtakunta ja voima ja kunnia iankaikkisesti.

Rauhanrukous ja -tervehdys

Määrättyinä päivinä voi tämän rukouksen alku saada toisen muodon:

Herra Jeesus Kristus, sinä sanoit apostoleillesi: rauhan minä jätän teille, minun rauhani – sen minä annan teille. Sen tähden me pyydämme: älä katso syntejämme vaan kirkkosi uskoa: kokoa ja varjele sitä rauhassa ja ykseydessä tahtosi mukaan, sinä, joka elät ja hallitset iankaikkisesta iankaikkiseen.

Aamen.

Herran rauha olkoon aina teidän kanssanne.

Niin myös sinun henkesi kanssa.

Pappi tai diakoni voi kehottaa esimerkiksi:

Antakaamme toisillemme rauhan merkki.

Leivän murtaminen

Pappi murtaa ehtoollisleivän ja pudottaa palan maljaan lausuen hiljaa:

Tämä Herramme Jeesuksen Kristuksen ruumiin ja veren yhdistyminen koitukoon meille iankaikkiseksi elämäksi.

Sillä välin lausutaan tai lauletaan:

Jumalan Karitsa, joka pois otat maailman synnin: armahda meitä.

Jumalan Karitsa, joka pois otat maailman synnin: armahda meitä.

Jumalan Karitsa, joka pois otat maailman synnin: anna meille rauha.

Seurakunta polvistuu.

Pappi siunaa maallikon, joka avustaa ehtoollisen jakamisessa:

Siunatkoon + sinut Jumala tehtävässasi jakaa Kristuksen ruumis (veri) veljillesi.

Kommuunio

Pappi lausuu hiljaa:

Herra Jeesus Kristus, elävän Jumalan Poika, joka Isän tahdosta ja Pyhän Hengen avulla annoit kuolemallasi maailmalle elämän, vapahda minut pyhän ruumiisi ja veresi tähden kaikesta vääryydestä ja kaikesta pahasta. Anna minun aina elää käskyjesi mukaan äläkä koskaan salli minun erota sinusta.

---

tai:

Herra Jeesus Kristus, älköön sinun ruumiisi ja veresi nauttiminen koituko minulle tuomioksi ja kadotukseksi, vaan tulkoon se sinun laupeutesi tähden sieluni ja ruumiini turvaksi ja parannukseksi.

Pappi kohottaa ehtoollisleipää ja lausuu:

Katso, Jumalan Karitsa, joka pois ottaa maailman synnin.

Pappi voi lisätä:

Autuaita ovat ne, jotka ovat kutsutut Karitsan ehtoollispöytään.

---

tai:

Maistakaa ja katsokaa, kuinka Herra on hyvä.

tai:

Joka syö tätä leipää (ja juo tästä maljasta), hän elää iankaikkisesti.

Pappi lausuu yhdessä kansan kanssa:

Herra, en ole sen arvoinen, että tulet luokseni. Lausu vain sana, niin minä paranen.

Pappi nauttii Kristuksen ruumiin:

Kristuksen ruumis varjelkoon minut iankaikkiseen elämään.

Pappi nauttii Kristuksen veren:

Kristuksen veri varjelkoon minut iankaikkiseen elämään.

EHTOOLLISVIRSI

Ehtoollisvieraat tulevat alttarin eteen. Pappi tai diakoni sanoo kullekin:

Kristuksen ruumis.

Aamen.

Kristuksen veri.

Aamen.

Ehtoollisastioita puhdistessaan pappi tai diakoni lausuu hiljaa:

Suo, Herra, meidän puhtain mielin käsittää se, minkä suullamme olemme vastaanottaneet, ja tulkoon meille tästä ajallisesta lahjasta iankaikkinen lääke.

Seuraa hetken hiljaisuus tai ylistyslaulu.

Seurakunta nousee seisomaan.

LOPPURUKOUS

Rukoilkaamme.

Aamen.

Ennen siunausta voidaan antaa mahdolliset tiedotukset.

LOPPUSIUNAUS

Herra olkoon teidän kanssanne.

Niin myös sinun henkesi kanssa.

Siunatkoon teitä kaikkivaltias Jumala, Isä ja Poika + ja Pyhä Henki.

Aamen.

- - -

Piispa siunaa sanoen:

Herran nimi olkoon kiitetty.

Nyt ja aina ja iankaikkisesti.

Meidän apumme on Herran nimessä.

Joka on tehnyt taivaan ja maan.

Siunatkoon teitä kaikkivaltias Jumala, + Isä ja + Poika ja + Pyhä Henki.

Aamen.

- - -

Pappi tai diakoni lausuu:

Menkää Herran rauhassa.

Kiitos Jumalalle.

Pappi tervehtii alttaria ja osoitettuaan sille avustajineen kunnioitusta poistuu.

Jos messua seuraa toinen liturginen vietto, seurakunnan lähettäminen jää pois.

http://katolinen.fi/?page_id=7536